926

Arca de la coupletista

ARXIU TEATRAL MILLÀ
Compra i venda de comèdies de totes menes
Carrer de Sant Pau, 21. - BARCELONA

Luis Capdevila

18

L'AUCA DE LA CUPLETISTA

tragicomèdia en quatre actes, original de

LLUIS CAPDEVILA I MANUEL FONTDEVILA

Obra estrenada al Teatre Nou, de Barcelona, en 14 Decembre de 1919

REPARTIMENT

Hortènsia, Pepeta Valero. — *Madam Rivière, Mamà Pilar, Una pobra* i *Una dona que ven dècims*, Dolors Pla. —*La Carinyosa, Minyona* i *Mamà 2.ª*, Maria Zaldívar. —*Una del carrer de Sant Ramón* i *Cinteta*, Visitació López.—*La Xerrapetes i Enriqueta*, Carme Valero.—*Paulina* i *Carme*, Teresa Vinyals.—*La Margot* i *Una artista*, Pepeta Fontdevila.—*La Marí* i *Una altra artista*, Pepeta Rivas. — *Una del carrer de Aribau* i *Mamà 1.ª*, Vicenta Rodríguez. — *Una altra del carrer de Aribau*, N. N. — *Enric Moragas*, Josep Santpere.—*El Manetes*, Lluís Zanón.—*Don Rossendo* i *Periodista*, Josep Alfonso.—*Senyor Ramon, Janot* i *Un pobre*, Alfons Arteaga. — *El Max* i *Don Emili*, Ramon Banyeras.—*Don Feliu, Un Corrido, Paco* i *Un Camperol*, Leandre Cinca.—*Papitu i El Poeta*, Ferran Capdevila.—*El mestre de piano, El Regisseur* i *En Jandru*, Alfons Oya. — *En Nitus i Mosso de Music-hall*, Felip Coca. — *Mosso primer, Un altre Camperol* i *Un xicot*. Eugeni Sánchez.—*Carlets, Manalet, Mosso de la taberna* i *Un «Niño bien»*, J. Giner.—*Tomàs* i *Un jove*, Josep Bofill.—*Joanet*, N. N.—*Rafel*, N. N.—*Mosso segon*, N. N.—*Dues criatures que no parlen.*

DIRECCIÓ : JOSEP SANTPERE

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://www.archive.org/details/laucadelacupleti00capd

ACTE PRIMER

LA NIT DE SANT JOAN

L'escena representa una barraca amb honors de restaurant, a la Barceloneta. Dues o tres taules, totes amb estovalles, setrilleres i un vas amb flors. El sostre de fusta, amb uns anuncis de vins i licors. Unes quantes bombetes elèctriques. Al fons, l'entrada al restaurant i una cleda de fusta, com les que se usen per obstacle a les curses de cavalls, que separa l'escena del carrer. Perspectiva de pals de vaixells, i llums de la ciutat. Es la nit de Sant Joan.

COMENÇA

Abans d'aixecar-se el teló se senten algunes piules i coets, crits, i la música d'un piano de maneta. S'aixeca el teló. Música, crits. Dos mossos van d'una taula a l'altra; en una de les taules LA XERRAPETES, DON ROSSENDO, LA PAULINA i DON FELIU. La Xarrapetes i la Paulina són dues cupletistes vestides amb aquest mal gust que elles confonen amb l'elegància. Don Feliu i Don Rossendo, són els seus protectors, infeliços i seriosos. En una altra taula, CARLETS *i* JOANET. En una altra taula, LA MARGOT *i* LA MARY *amb* EN TOMÀS *i* EN MAX. Elles són dues noies boniques, però molt pintades; ells són dos croupiers. Mosso Primer, cridant a la dreta, on se suposen les demés dependències del restaurant.

MOSSO 1.—Quatre de muscles!

XARRAPETS.—Jo no en vull de muscles! Només sabeu menjar muscles, sempre que veniu a la Barceloneta! Que em donguin ostres!

MOSSO 1.—Alto els muscles!

XERRAPETS.—Dongui'm ostres!

MOSSO 1.—No n'hi ha d'ostres. S'han mort amb la calor.

XERRAPETS.—Bé, doncs, si no hi han ostres, dongui'm un bistec amb patates.

ROSSENDO.—Justos, que les patates també són marisc...

XERRAPETS.—«Curridin»!

JOANET.—(*Per Don Rossendo.*) Quin vell més indiot!

XERRAPETS.—(*Es tomba, el mira i somriu.*)

CARLETS.—No siguis blet, i no cridis. Si se'n van amb els guetos, ens en anirem a cà l'Angeleta.

JOANET.—Què cà l'Angeleta, ni càl dimoni!

FELIU.—(*A la Paulina.*) Jo avui no podia deixar la farmàcia de cap manera, perquè és nit de molta feina. Però es tractava de fer un xic de grimègia, i sobre tot, de passar la nit al teu costat, i qui diu al teu costat diu en qualsevol altre positura, i ho he deixat tot: el

6087772

negoci, la dona, el dependent, que se'm beu el vi de Màlaga... tot
PAULINA.—Que ets castiç i bon minyó. (*Després de tocar-li la galta carinyosament.*) Oi que després em donaràs deu duros? Són pe un cuplet que es diu «La Maja Caprichosa».
FELIU.—(*A la Paulina.*) Jo avui no podia deixar la farmàcia de ca tot és pel meu nano!
PAULINA.—T'agradarà molt! Veuràs: fa així: (*Canturrejant.*)

«Soy la maja caprichosa
la barbiana más cañí
de Madrid!
de Madrid!
de Madrid!

CARLETS.—(*Mofeta.*) Ai, sí! Quina mona està fet aquest gueto Ja no hauria de ser farmacèutic per tenir un pic de boig.
MARY.—Quí són aquelles dues pintes xungues del barret?
MARGOT.—La una és l'Araucanita, una cubana de Sant Feliu d Pallarols, que balla a l'«Edén», i l'altre no la conec, però tamb deu ésser artista.
MAX.—(*Amb to de fàstic.*) Ja ens divertim, ja!
TOMAS.—Sí, noi. A mi tot això em fa ben poca gràcia. Quina gent la gent honrada! I quina manera més banau de divertir-se!
MAX.—Qualsevol nit hi torno aquí! Ni l'olor!
MARY.—Vols que ens en anem a dormir?
MAX.—No, perquè em sé el programa de memòria!
MARGOT.—Jo vull més cargols.
TOMAS.—Mengen tants com vulguis! T'agraden molt les banyes tu, petita. (*Cridant.*) Aquesta xava vol més cargols.
MOSSO 2.—(*Cridant a la dreta.*) Cargols per un!
TOMAS.—Per una! (*Entra* UNA DONA *que ven dècims i va de taul en taula.*)
DONA.—(*A Don Rossendo.*) En vol un, senyoret?
ROSSENDO.—No; avui, no.
DONA.—Prengui-me'l, senyoret, que li tocarà!
FELIU.—Vés, dona, vés; t'han dit que no, i amb una vegada ja n'l ha prou!
DONA.—Prengui-me'l, senyoret, que és el de la sort; que l'he passa per l'esquena d'un geperut!...
ROSSENDO.—(*Molest.*) Torna-li a passar, doncs, però veste'n!
DONA.—(*A Joanet.*) En vol un, vosté? Miri que és maco!
JOANET.—(*Enfutismat.*) Guillandu, que no estic per loteries avui!
DONA.—(*Anant-se'n.*) Ai, noi! Quina manera de tractar a la gent (*A En Max.*) Que no en vol cap, vostè? Prengui-me'l vostè que t cara de sortós!
MAX.—Cara de fàstic, tinc!
DONA.—Apa, prengui-me'l vostè, que li tocarà.
TOMAS.—Hi ha tres sets?
DONA.—No, però n'hi han dos.
TOMAS.—Doncs no hi ha res a fer. (*La Mary i la Margot riuen.*)
PAULINA.—Com riuen aquelles!
XERRAPETES.—Són dues desgraciades! (*Entra* UNA POBRA. D

una criatureta als braços i dues més arrapades a les faldilles. Va de taula en taula, tímidament, amb sincera vergonya.)

POBRA.—(*A Don Feliu.*) Una caritat, senyor, per a aquestes criatures... que encara no han menjat res!...

FELIU.—(*Movent-se, nerviós, en la cadira.*) Quin escàndol! Aquí no es pot estar un moment tranquil. No en fem de caritat!

MOSSO 1.—Apa, dona, apa. Ja us tinc dit que no hi entreu fins aquí dins.

JOANET.—(*Pel que ha sentit a la Xerrapetes i els seus acompanyants.*) Ep, mosso, no la feu marxar tant depressa an aquesta pobra dona; doneu-li una pesseta.

MOSSO 1.—Està bé, senyoret! (*Es treu la pesseta i la dona a la pobra.*)

POBRA.—(*Tot anant-se'n.*) Gràcies, senyoret; que Déu li dongui molta sort! Sant Josep i la Mare de Déu l'ajudin força, i que per molts anys tingui vida i salut en companyia de totes les persones que siguin del seu agrado...

MAX.—Això és una dècima!

FELIU.—(*Al sentir les paraules que diu la pobra a n'en Joanet, s'ha girat molt estranyat i diu:*) I això també és un escàndol. Ja et dic jo que puja una canalla!

JOANET.—(*En Joanet se l'ha mirat amb insolència i aire desafiador.*) Que vol alguna cosa aquest vell?

CARLETS.—Què ha de voler! Vol fer el *primo*!

(*Entren* La Carinyosa *i el* Nitus. *Ella és una dona grossa, guapassa, vestida amb bona roba, ben pentinada de pentinadora i ben calçada. Ell és un ballarí de tango; el·legant com tots els que viuen de les dones, cínic com tots ells i simpàtic com tots els cínics. Pel fons no ha cessat de veure's gent que passa i traspassa, colles de joves que criden i esvaloten, famílies d'obrers, alguna dona amb barret, etcètera.*)

CARINYOSA.—(*Asseient-se amb el Nitus a una taula.*) Aquí estarem bé.

NITUS.—Allà on vulguis, reinigia!

CARINYOSA.—Posa't bé la corbata, que et vessa. (*El Nitus s'arregla la corbata. Després pica de mans. Compareix el* Mosso 2.)

MOSSO 2.—Caram! Vostè per aquí! Tant temps sense veure-la!... I aquell senyor de la ferradura? (*Veient al Nitus.*) Ai, dispensi!

NITUS.—No, salau; no hi ha de què! Devia ser el soci capitalista. Jo sóc el pare de la criatura. (*El mosso somriu comprenent que ha ficat els peus a la galleda.*)

CARINYOSA.—Era un amic... Mira, hem pensat venir a sopar aquí.

MOSSO 2.—Molt ben pensat!

CARINYOSA.—(*Al Nitus.*) Podríem menjar un arrosset, llagosta...

NITUS.—Llagostígia? Com tu vulguis...

CARINYOSA.—I cargols?

NITUS.—No, cargols, no. Em recordarien massa els meus temps de mecànic. (*Al Mosso.*) Es d'aquest mes el pollastre?

MOSSO 2.—Si és d'aquest mes?

NITUS.—Si fa gaires dies que és difunt l'andova!

MOSSO 2.—A les onze s'ha mort...
NITUS.—(*Al Mosso quan ja se'n anava.*) Donce porta'm pollastre a mi.
MOSSO 2.—Molt bé.
NITUS.—Ah! I el vi porta'l bo, fresc i de seguida.
MOSSO 2.—(*Anant-se'n per la dreta.*) Dos d'arròs, dos de llagosta, i un de pollastre i de cargols!
MARY.—Mireu al Nitus.
TOMAS.—Sí, amb la Carinyosa.
MAX.—(*Pel Nitus.*) Aquest sí que ha tret la rifa.
MARGOT.—I encara és florista ella?
MARY.—No; ara té un vell d'aquells que no es poden aguantar els...
TOMAS.—(*Interrompent.*) Passo!
MAX.—Totes teniu un vell, ara, les dones. No sé pas què els hi doneu.
NITUS.—(*A la Carinyosa.*) Escolta, tú: que anava ferrat el que abans venia a sopar amb tu?
CARINYOSA.—I ara!
NITUS.—Com que el mosso t'ha parlat del senyor de la ferradura.
CARINYOSA.—Era una agulla de corbata.
NITUS.—(*Molest.*) Devia ser home de gust.
ROSSENDO.—Mosso, i el xampany?
XERRAPETES.—Sí, sí; el xampany!
MARGOT.—Xampany amb cargols? Quina elegància!
CARINYOSA.—Qui són aquests lloros? (*Per la Xerrapetes i la Paulina.*)
NITUS.—Dues de l'Edén. L'una fa veure que canta, i l'altra que balla. Diuen que són artistes.
CARINYOSA.—Deuen menjar molt!
NITUS.—Ja t'ho diré. Per anar a dormir entren d'arròs a la valenciana, rosbiff, pollastre, llenguat, panaché i tres o quatre coses més. Fa tres mesos, l'una era dependenta d'una sabateria, i l'altre modista de barrets.
CARINYOSA.—De barrets havia de ser! Ai mare, quin estómac!
NITUS.—En tenen més del que et penses... Que no s'adormi aquell vi. (*Al Mosso.*) I aquells cargols?
MOSSO 2.—Ja marxen. (*A poc deixa sobre la taula una galleda amb ampolla i dues copes.*)
CARLES.—Quina *juerga* que fem! Ens hauríem divertit més si haguéssim deixat an aquestes. (*Per la Xerrapetes i la Paulina.*) I ens en haguéssim anat al Turó o a Les Planes.
JOANET.—No me'n parlis! La nit de Sant Joan haurà sigut la pitjor de la meva vida...
CARLETS.—Perquè tu vols. No t'ho prenguessis tan a la valenta.
JOANET.—Es que jo l'estimo a n'aquesta dona!
CARLETS.—No siguis beneit! Què has d'estimar! An aquestes dones no se les estima mai. Lo que a tu et passa és que llegeixes masses *novelas cortas*.
JOANET.—Bah!
ROSSENDO.—(*Amb una copa de xampany a la mà.*) El que no ha-

viem fet mai, la *juventud*, perquè no teníem temps, ho farem avui. Visca l'alegria i la farmacopea!

FELIU.—I l'ungüent dec ontracàs!

PAULINA.—Quina monada!

CARLETS.—Torrat!

ROSSENDO.—Un dia és un dia.

FELIU.—Anirem a esmorzar a la mina.

JOANET.—Així no en tornessis més! (*Entren el* JANDRU i UNA DEL CARRER DE SANT RAMON.)

JANDRU.—Seiem-hi.

UNA.—Es bonic això; però resulta lluny.

JANDRU.—Avorrit resulta. Hem fet un mal negoci. Diquela que cargols. A veure si ens quedarem collats.

MOSSO 1.—Digui'n; què serà?

JANDRU.—Home, ja se sap! Aquella amanida i aquells muscles. Que et pensaves que hi venfem a fer un souper-tango?

MOSSO 1.—(*Que no està per esplicacions, crida per la dreta.*) Dues amanides; dos muscles!

UNA.—Ja seran més de dos.

PAULINA.—(*Per la dona del carrer de Sant Ramon.*) Quina gentussa! L'autoritat no els hauria de deixar sortir dels seus barris...

FELIU.—No, dona, no. Avui tot ha de ser permès. Avui tots som iguals. Visca la llibertat! Té; fins em vaig a descordar aquest botó! (*Per un botó de l'ermilla.*) No vull que pateixi.

JOANET.—Em sembla que el gueto ja està un xic paperina...

CARINYOSA.—I aquells cargols?

MOSSO 2.—Ja marxen.

NITUS.—Ja fa estona que marxen, però com que són cargols, van molt poc a poc.

CARINYOSA.—Gracioset! (*Entra la* POBRA *d'abans.*)

POBRA.—(*Al Nitus.*) Una caritat, senyoret, que tinc tres criatures i encara no he menjat res...

NITUS.—(*A Carinyosa.*) Dona-li deu cèntims. (*La Carinyosa dóna una moneda a la pobra.*)

POBRA.—Que Déu li pagui la caritat!

PAULINA.—(*A Feliu.*) No beguis tant, que et farà mal i després et voldràs barallar amb el *sereno*.

FELIU.—A mi?... Je, je! Sóc federal de tota la vida!...

POBRA.—(*A la Mary.*) Una caritat, que Déu els ho pagarà! Per aquestes criaturetes que encara no han menjat res...

TOMAS.—Encara no? Si Déu ens ho ha de pagar, no farem res...

MARGOT.—Ve, *bueno*; deixa, tingui. (*Dóna una moneda a la Pobra.*)

POBRA.—Que el cel els ho tinga en compte.

TOMAS.—Sí, sí; el cel!... *Naranjas*!

POBRA.—(*A Rossendo.*) Una caritat, senyoret, per aquestes pobres criatures!

ROSSENDO.—(*Nerviosíssim.*) Altra vegada? Quina llauna! Aquests pobres no et deixen ni respirar un moment!

FELIU.—(*Més congestionat que abans.*) No, Rossendo. Avui és nit

de *juerga*, i s'ha de ser lliberal. Teniu! (*Agafa un plàtan i el dó a la Pobra que, estranyada, el pren i el dóna a una de les criatures.*)
JOANET.—(*A la Pobra, tement que s'aturi a la seva taula.*) Ja n hem fet abans, aquí.
POBRA.—(*Anant-se'n.*) Ja ho sé, senyoret; ja ho sé. (*Surt.*)
PAULINA.—Tens un bon cor, tu, en el fons.
FELIU.—Doncs, que et creies? Sóc molt lliberal jo.
ROSSENDO.—Molt ho és! (*Amb sorna.*)
FELIU.—I perquè vegis que ho sóc, ara t'ho diré, que volia call: m'ho. Et vull ficar a una germandat. (*A Paulina.*)
PAULINA.—De debó? (*Entra* EL MANETES; *gorra anglesa, mocad de seda al coll, vestit gris de llaneta, botines de cames de col cadena d'or a l'ermilla. A l'entrar mira per tot arreu com cerc queicom.*)
XERRAPETES.—(*A la Paulina.*) Mira quin home!
PAULINA.—Està bé, noia! (*Somriu amb malícia.*)
MANETES.—(*Contrariat.*) No hi són.
MAX.—Mireu qui ha arribat.
MARGOT.—El Manetes!
TOMAS.—(*Cridant.*) Tu, Manetes!
MANETES.—Com va, xicot?
MAX.—Ja ho veus! Aquí fent veure que ens divertim.
MANETES.—I no és veritat?
TOMAS.—Ni l'olor! I tu?
MANETES.—Busco als del piano. A mi m'ha sortit feina i hem q dat que ens trobaríem aquí.
MAX.—Qüestió de negoci o de faldilles?
MANETES.—Ets molt xiva!
DONA.—(*Veient-lo.*) Mira qui hi ha allà. El Manetes.
JANDRU.—Sí que ho és. (*Cridant.*) Tu, *Camelandu*! A veure si ésser que saludis als amics.
MANETES.—(*Despedint-se del Tomàs i demés.*) M'en vaig, que em crida un conegut.
MARGOT.—De què viu, ara, aquest?
MAX.—Del que pot.
JANDRU.—I doncs, com va aquesta vida? Seu, home, seu. Pen una copa.
MANETES.—(*Seient.*) Es va fent!
JANDRU.—(*Per la del carrer de Sant Ramón.*) Ja la deus conèix la Bertini! Es el meu *bunyol*, des de fa vuit dies.
MANETES.—Visca!
JANDRU.—I tu, què fas ara? A què et dediques?
MANETES.—A lo que surt. Com que els senyors s'han anat a est jar i ja no es pot treballar als tramvies... amb el piano, la *nai* alguna paparrita, vaig tirant.
JANDRU.—Ets el rei!
MANETES.—Psè! (*Pausa. El Manetes omple una copa de vi i s beu. Després s'aixeca.*) Ja ens tornarem a veure. Vaig a donar vol. Aquells banaus ja haurien d'estar aquí amb el piano.
JANDRU.—Quin *qüento* et portes?

MANETES.—*Qüento?* Cap.
JANDRU.—No sóc pas cap xibato, jo ; aboca
MANETES.—Busco una xaveia.
JANDRU.—Rosegando?
MANETES.—Ca! No! Si estic mig ficat. (*Anant-se'n.*) Apa! (*Surt.*)
JANDRU.—No el creguis. Aquest sí que n'és de viu. Quan veig aquests nyèbits que porten el cinturó penjat a l'esquena de l'americana, i volen ser del ferro...
CARINYOSA.—(*Al Nitus.*) Puja't un xic més els pantalons, que no se et veu que portes mitjons de seda. (*El Nitus, somrient, fa lo que li aconsella la Carinyosa.*)
JANDRU.—Es que aviat no podrem viure nosaltres que som els més vàrils. Encara en queda algun com el Manetes que no li surt cap cartera blanca. Però, la majoria estem anajabats. I la policia? Què me'n dius de la *pudó*?
DONA.—Què vols que te'n digui? Mai m'ha fet goig.
(*Entren, movent gran gatzara,* UNA DEL CARRER D'ARIBAU, UNA ALTRA DEL CARRER D'ARIBAU, RAFEL, PAPITU *i l'*ENRIC MORAGAS. *Elles són els tipus d'entretingudes de sempre. Amb un luxe estantís i poc seriós. En Papitu i En Rafel, són dos nois de casa bona ; ben vestits, escandalosos i un xic beneits. L'Enric Moragas és un periodista amb pretencions. Elegant, fins a cert punt ; barret negre, una perla a la corbata, botins blancs i bastó. Parla escoltant-se.*)
UNA ARIBAU.—Aquí, aquí estarem bé!
PAPITU.—Olé! Olé!
ENRIC.—Sí, això té cert caràcter...
ALTRA ARIBAU.—Què vols dir amb això de caràcter?
ENRIC.—Res, dona res. No em compendries.
RAFEL.—Ja sabrà on som el chaufer?
UNA ARIBAU.—El chaufer rai! Ja ens trobarà. I sinó, li fem el salt. (*S'asseuen tots a l'entorn d'una taula.*)
PAPITU.—(*Picant de mans.*) Mosso! Mosso!
MOSSO 1.—Diguin els senyors!
ALTRA ARIBAU.—Xampany! Primer que tot, xampany!
ENRIC.—Dona, això de venir a la Barceloneta a beure xampany, és molt cursi. Aquí s'hi ha de venir a beure vi negre.
UNA ARIBAU.—Beu-ne tu de vi negre.
ENRIC.—No ; jo he de fer com els altres.
RAFEL.—Per menjar i beure com cada dia, ens podríem quedar al Lyon.
PAPITU.—Beurem xampany, vi negre, vi blanc i vi de colors.
ALTRA ARIBAU.—Així m'agrades. Ens hem d'enmonar tots.
PAPITU.—Olé! Olé! No passis ànsia, doncs, que ens torrarem.
RAFEL.—Demés, s'ha de fer tot lo que les senyores manin.
UNA ARIBAU.—Porti xampany, tres o quatre ampolles.
MOSSO 1.—Molt bé. Què voldran més els senyors?
ALTRA ARIBAU.—Ostres, porti ostres!
MOSSO 1.—Això sí que no els hi podré servir. S'han acabat fa dos mesos.

RAFEL.—Que en vagin a pescar. D'alguna cosa ha de servir tenir el mar tan a la vora. (*El Mosso somriu no sabent què contestar.*)
UNA ARIBAU.—Mireu, farem una cosa. Que porti el xampany de seguida, i després que porti el que vulgui, eh?
PAPITU.—Olé! Olé!
ENRIC.—Això ja em va més bé.
ALTRA ARIBAU.—Sí, sí; que porti el que vulgui.
MOSSO 1.—Però pensin que...
RAFEL.—Guilli, guilli! (*El treuen a empentes.*)
MOSSO 1.—(*Cridant per la dreta.*) Quatre de xampany. Quatre de llagosta. Quatre de sarçuela. Quatre... Quatre... Quatre bistecs!
ENRIC.—Es espatarrant. (*Pel fons compareix* EL POBRE DELS VERSOS. *Alt, prim, de color de terra cuita, barret fosc, ulleres negres i bastó.*)
POBRE.—(*Dret a la porta del fons.*) Senyores i senyors: Vaig a tenir el gust de recitar algunes poesies escollides del «Parnaso Español». (*Tothom parla, crida; se sent la música d'un piano de maneta lluny. Passa i traspassa la gent. El Pobre dels versos, a grans crits, comença a recitar:*)

«Oigo, patria, tu aflicción,
y escucho el triste concierto,
que forman, tocando a muerto,
la campana y el cañón!»

(*Els de la taula, al sentir els crits, s'han girat, estranyats, i criden tots.*)
MAX.—Què és això!
MARGOT.—Quin pobre més estrany!
CARINYOSA.—Deu ser boig!
MARY.—Al menys toqués l'acordeó!
FELIU.—Fora! Fora! Que el treguin, no estem per poesies!
ROSSENDO.—Que el treguin!
MOSSO 2.—(*S'apropa al Pobre dels versos, i li diu, després de donar-li deu cèntims.*) Ja us he dit que no vinguèssiu aquesta nit. La gent d'avui no en vol de versos.
POBRE.—(*Anant-se'n.*) Està bé, està bé.
ENRIC.—Això és magnífic! Això és espatarrant!
UNA ARIBAU.—Què?
ENRIC.—(*Amb un gest.*) Això, tot el lloc, aquesta gent, aquest versaire...
UNA ARIBAU.—Ja sou ben estranys, ja, tots els que escriviu!
PAPITU.—Ja vols fer una novel·la potser?
ENRIC.—Per què no? Bé s'ho mereix.
ALTRA ARIBAU.—Estàs més boig que el pobre de les ulleres negres.
(*Entren el* SENYOR RAMON, L'HORTÈNSIA *i en* MANELET. *L'Hortènsia que vesteix amb gentilesa. Una brusa blanca, una faldilla negra; representa uns dinou anys; és molt bonica i fina. El senyor Ramon, un obrer que no treballa, és el seu pare i té un aspecte fastigós i embrutit. En Manelet és el promès de l'Hortènsia, tipu de dependent d'escriptori; entren i s'asseuen a una taula. L'Hortènsia mira amb tristor i amb enveja a la Xerrapetes, a la Paulina i a*

les del carrer d'Aribau. En Manelet pica de mans. El senyor Ramon fa un cigarret.)

MOSSO 2.—Què pendran?

MANELET.—Porti'ns muscles. Vols muscles, tu, Hortènsia?

HORTENSIA.—(*Fent l'esquerpa.*) Sí, el que vulgueu.

MANELET.—Porti'ns muscles; una amanida... Què et sembla una amanida?

HORTENSIA.—(*Més esquerpa que abans.*) Sí, home; el que vulguis.

RAMON.—Noia, tracta bé al Manelet. Pensa que ha de ser el teu home! (*L'Hortènsia s'encongeix d'espatlles.*)

MANELET.—(*Al Mosso.*) Una amanida i una ampolla de vi.

MOSSO 2.—Muscles i un amanit per tres.

CARINYOSA.—(*Al Nitus.*) Mira que se t'arruga l'americana. (*El Nitus s'arregla l'americana. Pel fons apareix novament el* POBRE DELS VERSOS.)

POBRE.—(*Cridant, com abans.*)

«Oigo, patria, tu aflicción,
y escucho el triste concierto,
que forman, tocando a muerto,
la campana y el cañón!»

ROSSENDO.—Altra vegada?

MAX.—Que treguin a n'aquest boig!

RAFEL.—Això ja és una tirada!

PAPITU.—Fora, fora! (*Escàndol. El Mosso segon treu al pobre.*)

NITUS.—El que fa la misèria...

FELIU.—Mosso! Porta més vi!

JOANET.—Quina mantellina més indecorosa!

CARLETS.—De farmacèutic. (*Pel fons entre la gentada i arrossegat per dos pinxos, passa un piano de manubri engarlandat amb ginesta i amb dos fanals de paper. La gent crida i s'apreta.*)

XERRAPETES.—Mireu, mireu, un piano!

ROSSENDO.—(*Molt estranyat.*) Sí que ho és!

PAULINA.—Que bonic!

MARGOT.—(*Despectivament.*) Mira que tal!

MARY.—Sembla que mai hagin vist un ase solar.

MAX.—Quines pintes.

MARY.—S'extranyen de tot, en tot volen fer les finolis, i potser fins avui havien fregat rajoles.

TOMAS.—Com vosaltres, com totes; ara que vosaltres us heu plantat i elles són dues pells de postín.

MARGOT.—Banau! No t'en desfassis!

PAULINA.—(*Per la Hortènsia, a la Xerrapetes.*) Mira quina noia més bufona.

XERRAPETES.—(*Que és una dona sentimental a estones.*) Sí que és bufona! Així érem tu i jo no fa gaire!

PAULINA.—No fa gaire; l'any del còlera!

FELIU.—(*Estúpidament.*) Com passa el temps!

JOANET.—Quin vell més poca solta!

UNA ARIBAU.—(*Per l'Hortènsia.*) Sembla una bona noia.

PAPITU.—Que n'hi han de dolentes?
RAFEL.—Sí; les lletges i les velles.
ALTRA ARIBAU.—Vull dir això... Vull dir una noia honrada.
CARINYOSA.—(*Al Nitus.*) Estira't el mocador.
ENRIC.—No sé què hi veig aquí, no sé què hi veig. Però em sembla que hi ha un drama.
UNA ARIBAU.—No siguis extrany. A tot arreu veus drames, tu. (*Se sent fora al carrer un gran esvalot, crits de «Fora! Agafeulo!»; corren tots menys l'Hortènsia, En Manelet i l'Enric.*)
CARINYOSA.—Què són aquests crits?
PAULINA.—Algun mossega!
UNA ARIBAU.—Què passa?
MOSSO 1.—(*Que ja ha anat a enterar-se'n.*) Es el cego dels versos que tornava a cal Joanet. (*Més crits, més esvalot, però de manera que no destorbi el diàleg.*)
CARINYOSA.—(*Amb gran indignació.*) Vols veure com et trenco el cap amb el sifon?
NITUS.—Ja som a Sans!
MAX.—Què és això?
NITUS.—Ja t'ha agafat la rauxa? A tot arreu hem d'ensenyar la ceba.
CARINYOSA.—Ets un poca vergonya. Si al davant meu fas això, què faràs al darrera?
NITUS.—Tu ho deus saber el que faig al darrera teu...
TOMAS.—Ansia, Manela!
ROSSENDO.—Senyora, no s'enfadi, que no és moda.
CARINYOSA.—Què vol aquesta berruga?
ROSSENDO.—Com?
MAX.—(*A don Rossendo.*) Berruga! Li ha dit berruga!
NITUS.—Calla!
CARINYOSA.—No em dóna la gana.
XERRAPETES.—Quina dona tan ordinària!
CARINYOSA.—Ui, la nena de porcelana! Saldo!
MAX.—Ai la Mare de Déu!
XERRAPETES.—A mi saldo no m'ho diu ni...
FELIU.—Alto; seu aquí i acabem la festa en pau.
CARINYOSA.—En pau és vostè, ronyós.
ROSSENDO.—Ja veuràs, anem-se'n. Mosso!
NITUS.—(*A la Carinyosa.*) Seu aquí, tu! (*La Carinyosa s'aixeca i va a pegar a la Xerrapetes però dóna una tremenda plantofada a Rossendo.*)
ROSSENDO.—Ai, el flemó! Anem a la farmàcia! (*Anant-se'n.*)
MOSSO.—Volen la nota?
FELIU.—Cotó fluix!
MOSSO.—No en tenim. Son setanta tres pessetes. (*Don Feliu paga la nota.*)
CARINYOSA.—*Zorra*, que ets una *zorra*! Que et penses que no t'he vist com et timaves amb ell?
NITUS.—No, dona, no.
XERRAPETES.—Ja te'l pots confitar.

PAULINA.—Quines pretensions!
NITUS.—Què voleu dir amb això?
CARINYOSA.—Arri, que et donguin *morcilla*!
NITUS.—Calla i seu; sinó, me'n vaig.
CARINYOSA.—Ves-te'n, ves-te'n! que no et vull veure mai més! *Chulo*! *Mala pinta*!
NITUS.—Ves, ves a pendre la fresca! Ves amb el senyor de la ferradura, que et donarà una cossa...
CARINYOSA.—Torna'm els trenta duros d'ahir.
NITUS.—(*Anant-se'n.*) Ja te'ls enviaré per la canyeria.
CARINYOSA.—El gran poca vergonya! Ai, l'histèric! Ai, els ronyons, quin mal! (*Tothom s'aixeca menys l'Hortènsia i l'Enric. Ella cau a terra. L'agafen i la porten a un cantó de l'escena.*)
MARY.—Afluixeu-li la cotilla.
QUALSEVOL.—No en porta.
MAX.—Una mica de canya.
RAMON.—Canya. On?
TOMAS.—Que et penses que és un canari?
RAMON.—Quines escenes! (*Ara ella no xiscla tan fort. Tothom encara forma quadre al seu entorn. Entra en* MANETES, *a l'adonar-se de l'Hortènsia fa un gest d'alegria i sorpresa.*)
MANETES.—Què passa?
HORTENSIA.—Ai, Rafel, que aborrida estic!
MANETES.—Què et passa, reina?
HORTENSIA.—Per què has trigat tant?
MANETES.—Que no vas amb aquell bon noi?
HORTENSIA.—Es allà amb el pare. La Faluga m'ha dit que ja eres fora.
MANETES.—Em tens ficat. Em tens boig. Per tu he deixat aquesta nit un negoci de pasta.
HORTENSIA.—De què?
MANETES.—Res. Tu no ho entens tot això. (*Ara se sent el manubri que toca un vals.*) Que no el sents com canta? Que no el sents, menuda? Es el vals, el nostre vals! Anem-hi?
HORTENSIA.—Però, que estàs boig? Ves-te'n; jo no em puc moure. Ai, si el pare ens veu!
MANETES.—M'estimes?
HORTENSIA.—Calla!
MANETES.—Vols-t'hi jugar alguna cosa que aquí mateix t'abraço i no ho veu ningú?
HORTENSIA.—No, no, per l'amor de Déu. No ho facis!
MANETES.—Vina'm aquí, *xaveia*; que ets més salau que una cartera plena! Ai, la mare! Si sóc l'home més sortós de la terra!
HORTENSIA.—Rafel! (*Embadalida.*) Estigues quiet.
MANETES.—Ai, que estic bojere perdut i faré una mort, menuda. (*En aquest moment en Manel s'adona de l'intimitat dels dos.*)
MANELET.—Eh? Què és això? Com? Quina vergonya!
ENRIC.—(*Que ha observat la escena amb gran interès.*) Ah! ja entenc. Vet-aquí el drama!

TELO

ACTE SEGON

L'escena és un bar del carrer Nou, decorat amb faians i miralls. A primera vista, el bar sembla una barberia. Al fons, l'entrada al bar. Es veu el carrer per on passa i traspassa la gent. Se suposa que a l'acera hi han unes quantes taules. Se'n poden veure dues. Una a cada cantó de porta. A la dreta i arrencant de la porta fins a mitja escena, el taulell amb la corresponent prestageria, plena d'ampolles, a la pared. Al primer terme de l'esquerra, un piano elèctric. Taules, cadires, etcètera. Una porta a la dreta i altra a l'esquerra. Les dues en primer terme.

COMENÇA

Són les cinc de la tarda d'un dia de juliol. El bar està desert. El piano toca un aire qualsevol d'opereta. A les cambres interiors se senten crits com si renyessin a algú. Pel carrer passen i traspassen desvagats, pobres, una florista, una que ven dècims, etc.

(*Entra En* JANDRU. *S'acosta al taulell i crida* :)

JANDRU.—Ep!... Paco!... (*Un moment de pausa.*) Potser s'ha mort! (*A dintre segueixen els crits. El Jandru, de sobte, s'adona d'un vas ple de calderilla que hi ha sobre el taulell. L'agafa, se'l buida a la butxaca i se'n va pel fons xiulant el que el piano toca. A poc entra per la porta de la dreta el* Mosso. *S'asseu a una taula, i quan comença a fer un cigarret entra novament el Jandru. El piano para de tocar. El Mosso hi corre a treure el rotllo.*)

JANDRU.—Hola, minyó! No has pas vist a l'andova?

MOSSO.—Quina?

JANDRU.—Quina ha d'ésser? La dels divendres, home. La Bertini!

MOSSO.—Encara deu dormir!

JANDRU.—Què saps tu, *gau,* si deu dormir!

MOSSO.—Home, Jandru, jo ho deia...

JANDRU.—Doncs mal dit. Posa'm cassalla. (*El Mosso li serveix una copa de cassalla. El Jandru se la beu i paga.*) Si vé, li dius que sopi sola, o que sopi amb qui vulgui, que la veuré al Diana. (*S'en va.*)

MOSSO.—Molt bé! Quin animal d'Amèrica! (*Entra per la porta de l'esquerra el* PACO *seguit de la* CARME *i la* ENRIQUETA.)

PACO.—La pell us arrencaré, la pell, males pues! (*L'Enriqueta i la Carme, molt tranquiles, s'han assegut a una taula i se l'escolten com qui sent ploure.*) Tenir dues filles que semblen dues guitarres: les toca el primer que arriba!

CARME.—No s'enfada pas, ni crida, quan algun parroquià ens gasta bromes.

PACO.—A veure si encara et voldràs ficar amb el negoci. (*A l'Enri-*

queta que murmura unes paraules amb veu baixa.) Què remugues, tu, aquí, eh? què remugues? Sembles un colom! Ben poc cas en fas tu de que deixin plata al calaix o no. Tenint content al maleta, ja has acabat tu!

CARME.—L'Antonyitu no és un maleta!

PACO.—Ni maleta; senatxo! Un mort de gana!

ENRIQUETA.—L'Antonyitu no és cap mort de gana.

PACO.—No, perquè vosaltres l'atipeu! Si us agrada, quedeu-se'l. Però el negoci se m'ha de respectar. Ho sents, beneita? Se m'ha de respectar. El dia que vegi per aquí a l'Antonyitu, el ruxaré amb un sifon i li tallaré la coleta. T'ho juro! I si no ho faig, me la tallaré jo. Estic disposat a posar ordre en aquesta casa. Aquí no en vull de valents, no en vull de tuneles; per valent i per tunela, jo, que els meus disgustos em costa. I ara prous qüestions. A dintre, a dintre. (*Les empeny i les fa entrar per la porta de l'esquerra. Pausa.*)

MOSSO.—(*Tímidament.*) Diuen que s'arrima l'Antonyitu.

PACO.—Sí, a l'hora del àpat s'arrima.

MOSSO.—I que té sang flamenca i és bon torero.

PACO.—Però si no l'ha vist torejar ningú. Si només toreja cabres i cupletistes.

MOSSO.—Doncs mireu, aquí, el Serradures, deia l'altra tarda que era un noi que *farà*.

PACO.—Que farà? Ja ho crec que farà! Fatigar alguna dona pels cines, i sopar quan pugui, farà, vet-ho aquí. (*Entra* UNA DEL CARRER DE SANT RAMON.)

UNA.—Bon dia.

PACO.—Sí que et lleves tard, tu!

UNA.—Si vos en anéssiu al llit com jo, reventada... Quins homes els d'avui en dia!... (*Canviant de to.*) Dona'm vermut.

MOSSO.—De seguida, reina. Amb olives?

UNA.—Amb el que vulguis. Posa'm-hi una baldufa, si coneixes...

PACO.—I la Patanda. Ahir em va fer el salt.

UNA.—Quin? El de la regalèssia?

PACO.—No, dona, no; jo sóc dels que posen. (*Signe de donar diners.*) Vull dir que em va guillar sense pagar el cafè.

UNA.—Doncs, mira, em sembla que t'hauràs d'esperar quinze dies, si vols cobrar.

PACO.—I això?

UNA.—Es a l'hotel del carrer d'Amàlia.

MOSSO.—Altra vegada?

PACO.—I per què?

UNA.—Es una patosa! Va trencar les ulleres a un senyor perquè es resistia al pagament.

PACO.—No farà pas carrera aquesta xicota. I això que no està del tot malament.

UNA.—Fugiu! No us en desfeu, Paco! Es un sac d'ossos; sossa com ella sola, i no té gens de pupila. (*Paga la consumació i va per sortir.*) Apa, *alanta*, que aquí no em donarieu res.

MOSSO.—(*Sortint de darrera el taulell i fent el viu.*) Qui sap! Qui sap!

UNA.—(*Apartant-lo.*) Fuig, banau, fuig! No ets el meu tipu! Què no ha vingut el Jandru?

MOSSO.—Sí. Se n'ha anat. I ha dit, per si tu venies, que sopessis sola, o que no sopessis, o que fessis el que millor et semblés, que ja us veuríeu al cine.

UNA.—Ja ho veig. Aquest sí que m'haurà fet el salt. A hores d'ara és a madrugar-ne alguna. M'ha demanat unes sabates amb canyes vermelles, i com que no ha pogut ésser...

PACO.—Si t'ho prens així...

UNA.—Doncs, com voleu que m'ho prengui? A la valenta? No, fill, no. Sóc massa castiça, jo. Millor que me'l vesteixin. Si se'n va amb altres, és per negoci. I el negoci és sagrat.

PACO.—I té seny aquesta Bertini!

UNA.—(*Anant-se'n.*) Apa, amb això del seny. (*Mutis. Entra en* JANOT. *Sapat, roig, amb sabates de canyes i barret fort, sense coll postís, ni corbata. Accent estranger.*)

JANOT.—Hola, Paco! No hi deu ser el Manetes.

PACO.—No l'he vist pas. Però és aviat. Fins a entrada de fosc no sol venir.

MOSSO.—I com és, Janot, que anem tant aviat pel món?

JANOT.—Res; una combina que m'ha fallat. (*Un moment.*) Posa'm mig Pernod, que no te'l *pagarré*, i dona'm un puro, que tampoc te'l *pagarré*. Estic a la sopa! (*El Paco, mentre el Mosso serveix, donant un puro al Janot:*)

PACO.—Ja saps que pots disposar, que hi ha confiança!

JANOT.—Ah, sí? Doneu-me dues pàfies, doncs.

PACO.—(*Donant-li les dues pessetes.*) Aquí les tens. I això que ja és molta confiança! (*Entra el* JANDRU.)

JANDRU.—Hola, Janot. A tu et buscava.

JANOT.—(*Que s'ha assegut i encén el cigar.*) Digues, doncs.

JANDRU.—(*Amb veu baixa.*) Tinc una papereta d'uns anells i unes arrecades, que estan per onze bitllets...

JANOT.—Teva?

JANDRU.—Meva! D'una cartera blanca que han fet aquest matí.

JANOT.—Molt bé. I te'n vols desfer? Ho vols liquidar?

JANDRU.—Tu diràs! Estic anajavat...

JANOT.—I vols que jo t'ajudi? *N'és pà!* (*Aixecant-se.*) Em va bé el negoci. Però hi vull part.

JANDRU.—Es clar!

JANOT.—La meitat hi vull.

JANDRU.—Home!... Afluixa!...

JANOT.—(*Asseient-se de nou.*) Ja veig que no *farem res*. Vés, vés a un altre, que no estic per perdre el temps, jo.

JANDRU.—Bé, doncs: fet. La meitat.

JANOT.—(*Aixecant-se.*) Anem.

JANDRU.—Ja saps si se la quedarà?

JANOT.—Veurem un de la bòfia que ha fet bones...

JANDRU.—Un policia?

JANOT.—Sí, home, sí, *fila*, passa *vitte*. (*Surten pel foro.*)

MOSSO.—Què era això?

PACO.—Què vols que fos? Un negoci.
MOSSO.—Deu ser un negoci brut.
PACO.—Que n'has vist mai cap de net en aquesta casa? (*Entren e* TOMÀS, *el* MAX, LA MARY *i* LA MARGOT. *Ells dos s'asseuen.*)
MARGOT.—Si triguéssim massa podríeu fer una cosa. Sopar aqu mateix.
TOMAS.—Això ja no cal dir-ho!
MARGOT.—Per què no cal dir-ho?
MAX.—Perquè ja ho hauríem fet així.
TOMAS.—Que teniu algun *qüento*?
MARY.—El de la *Maria Salamiento*. Per *qüentos* estem. Es que a ve gades ve la *parròquia* a última hora.
MOSSO.—Ja és un ofici ben... personal, ja, el d'aquestes xicotes!
MAX.—No té espera. Es com el metge...
MARY.—Bé, deixa't de romanços. Ara ens en anem a la pentinadora i després a cà la Mamà. Ja us arreglareu.
MAX.—Ep, tu, *paparrita*: on aneu tan de pressa? Ves que no n'*ha billo* ni cinc per fumar; *adinya'm* alguna cosa.
MARGOT.—No fumis! Escup com jo! (*Se'n van la Margot i La Mary.*)
MAX.—Que no l'has sentit?
TOMAS.—Què és?
MAX.—Se m'ha rebel-lat.
TOMAS.—Tu en tens la culpa. Si de tant en tant la *zumbessis*. (*Signe de pegar.*)
MAX.—Es veritat; des de que va tenir el tifus, la tinc molt mal acos tumada.
TOMAS.—(*Després d'una pausa, mentre beu un glop de cafè dels qu els ha servit el Mosso.*) Saps el que també és veritat? Que això cad dia es posa més malament. (*Entra el* JANOT *i s'asseu a la taula de costat, cridant*:)
JANOT.—Tu, noi, porta'm mig Pernod.
MAX.—Ja tens raó, ja.
TOMAS.—Abans donava gust i te la passaves com un rei amb el d'ella. Però, avui? Si avui fa fàstic!
MAX.—Val més treballar i ser home de bé.
TOMAS.—No, això, no. Treballar, mai. Un home varil no es pot fe malbé treballant.
JANOT.—Us queixeu, i ningú més que vosaltres en té la culpa. N sou varils, ni castissos, ni res. Què va que no heu estat a l'*estan* encara?
MAX.—Va per vós...
JANOT.—Jo som estat a tots els presidis de França, i som vingut aqu per a visitar tots els d'Espanya.
PACO.—Que és una prometença?
JANOT.—No, és una mania. (*Un xic agressiu. Pausa. Al Max i a Tomàs.*) Voleu ser del ferro! Tothom vol ser del ferro! Del ferr colat!
TOMAS.—Pensa, Janot, que jo només he treballat un any fent de pa leta. I encara em va arreplegar un locàut i dues vagues.

JANOT.—Doncs és un any perdut. I és que no en sabeu de fer anar dretes les dones. Cadascú del seu ofici. Allà, a França, sí que és una delícia, i això que són més llargues que aquí. Trobeu una dona, i si la sabeu envenenar, teniu dona per a tota la vida! I aneu a tot arreu, i se us considera, i sou respectats. (*Beu un glop d'absenta.*) Però, aquí... Aquí sou uns infeliços, que se us fa contents amb dos vestits a l'any, mitjons de tres rals i la carn d'olla de cal Cinto!

MAX.—I encara gràcies!

JANOT.—(*Despreciatiu.*) I encara gràcies! Em feu fàstic i llàstima! Jo em pensava que éreu tan vius els espanyols! I doncs! (*Entra el* NITUS.)

TOMAS.—Hola, Nitus.

MAX.—Sembla que surtis de la capsa!

NITUS.—(*Amb un lleuger aire de protecció.*) Sí? *Meno*... doncs! Sempre hi surto jo de la capsa! (*Al Mosso.*) Dóna'm una *copigia* de conyac, salau!

JANOT.—(*Al Max.*) Qui és aquest maniquí?

MAX.—Es un ballarí de tango de l'«Edèn».

JANOT.—Té cara de *bavard*.

MAX.—Doncs és molt llarg.

JANOT.—Vols dir?

MAX.—Com d'aquí a Lima.

PACO.—I doncs, Nitus: com va per l'«Edèn».

NITUS.—Com voleu que vagi? Es fa el que es pot.

PACO.—Ja sé que hi tens cartell allà, i que t'has fet l'amo.

NITUS.—Si però...

MAX.—Sabeu qui ha fet un bon negoci? El Manetes.

PACO.—Vet aquí perquè fa tres dies que no el veig!

MAX.—Ah! però un negoci!... quin negoci! Es tracta d'una xicota; redéu, quina xicota! Quina mossa! Dinou anys, guapa, i... *bueno*! una mina!

JANOT.—El Manetes és l'únic que, si vol, pot fer alguna cosa. Però també li falta acabar l'ofici.

PACO.—Ai, carai de Manetes! Mira què tal!

MAX.—Ja la *camelava* fa temps amb el *qüento* del tal i qual, però la *covai* es volia casar de debò amb un *primavera* i sembla que no se l'escoltés. Fins que l'altra nit va petar. Ella va renyir amb l'*andova* i se'n va anar a Montjuic amb el *manús*.

PACO.—Amb qui?

TOMAS.—Amb el Manetes!

MOSSO.—Mau!

JANOT.—I la noia, què? Va *filar* de casa seva?

MAX.—Què voleu dir?

JANOT.—Si va fugir.

MAX.—Ah! Sí.

JANOT.—I no hi ha tornat?

MAX.—Això no s'acostuma a Espanya.

JANOT.—Ni a França tampoc! (*Després d'un moment.*) I dius que el Manetes s'ha quedat?

MAX.—Sí, amb la noia.

JANOT.—Vet aquí perquè ha desaparegut. Sembla mentida! Es capaç d'haver-se enamorat de bona fe.
NITUS.—Per què no?
JANOT.—Perquè no. Em fa *fremir* que parleu d'aquesta manera. Perquè això de l'*amour* és cosa de novel-les, que no passa a la vida. No n'he vist mai cap d'enamorat.
NITUS.—Doncs jo, sí; jo n'he estat tres vegades.
JANOT.—Quan jo dic que els espanyols sou una gent estranya... Les dones, creieu-me, agraden o no agraden; res més. (*Entra el Jandru. Se'n va de dret al Janot i li diu:*)
JANDRU.—Allò, ja està.
JANOT.—Pasta!
JANDRU.—Té. (*Li dóna un billet.*)
JANOT.—(*Desconfiat.*) Només això?
JANDRU.—Ni una *jalata* més.
JANOT.—(*Guardant-se el billet.*) Molt bé. I pitjor per tu si m'enganyes.
JANDRU.—(*Amb dignitat.*) Això no m'ho diguis! Jo sóc un home honrat. (*Entra* LA CARINYOSA.)
CARINYOSA.—(*Al Nitus.*) Hola, Nitus. Que fa gaire que t'esperes?
NITUS.—Dons anys! Ja me n'anava.
CARINYOSA.—(*Arreglant-li els pantalons.*) Mira, mira com te poses els pantalons. D'aquí quatre dies ja et faran fàstic. (*Transició.*) Fins ara m'he estat a casa la pentinadora parlant amb la Araucanita i la Pernales. La Pernales ha comprat un *mantón* de Manila venturer, que és una preciositat.
MOSSO.—Hola, Carinyosa! De què entrem?
CARINYOSA.—(*Al Nitus.*) Què has pres, tu?
NITUS.—Conyac!
CARINYOSA.—A mi dóna'm menta. I té, cobra-ho junt! (*Es treu un duro del moneder i el dóna al mosso.*)
MOSSO.—(*Cobrant-ho i anant-se'n a servir el demanat.*) Que és sicalíptica aquesta Carinyosa!
NITUS.—Tu, escolapio! (*Al Mosso.*) Enllesteix aviat, que a les set he d'estar a l'«Edèn». Que anem per les sabates?
CARINYOSA.—Sí, home, sí. Que ets impacient!
MOSSO.—Aquí va la menta. I el canvi!
CARINYOSA.—(*Agafant el canvi i donant-li propina.*) Per tu.
MOSSO.—Visqui! Pels vicis... (*Va al taulell i s'adona del vas buid de la calderilla.*) Ai, que m'han robat! (*Tots es giren i el Paco més de pressa que tots.*)
PACO.—Com ha anat això?
MOSSO.—Sí! La calderilla! La sopa! Les propines! Mal llamp parteixi al lladre!
JANOT.—Un altre viu!
MOSSO.—I encara direu que en aquesta casa hi ve gent honrada.
JANDRU.—Compadeix-lo al que t'ho ha pres; deu ésser algun *xuri*. (*Tots s'esvaloten.*)
TOMÀS.—*Mutxel* amb això de la gent honrada.
NITUS.—Vés amb compte amb la *mui*.

MOSSO.—Sí, ja sé que us preocupa molt això de l'honradesa, a vosaltres.
PACO.—Bé, prous paraules i més respecte. No badessis, no et passaria.
CARINYOSA.—(*Al Nitus.*) Anem-hi?
NITUS.—Anem. (*S'aixequen. Al Mosso.*) Adéu, sopes!
CARINYOSA.—(*Rient.*) Apa, alanta amb la calderilla. (*Surten.*)
MOSSO.—Mal llamp!
MAX.—I si mentre esperem a aquelles, féssim el *passo* un ratet?
TOMAS.—Ja està dit! Tu, Feliuet!
JANDRU.—Au, amb el *passo*!... (*Se'n va.*)
TOMAS.—(*Al Mosso.*) Porta'ns el dòmino.
JANOT.—Com aquests dos. (*Pel Max i el Tomàs.*) Qui ho diria que són del vici? Dos *croupiers* jugant al dòmino, com si fossin vetes-i-fils. (*El mosso els porta el dòmino.*)
MOSSO.—Si sapigués qui ha sigut el viu... (*Entren l'*HORTÈNSIA *i el* MANETES. *L'Hortènsia vesteix com en el primer acte.*)
PACO.—Mira-te'ls, sembla que arribin de Montserrat.
JANOT.—Bona estampa.
MANETES.—Doncs encara hi hem d'anar. Hem tingut altres tràfecs, veritat, reina? (*A l'Hortènsia, poruga, que no s'atreveix a donar un pas.*) Però, entra, dona, entra, que tots són amics.
JANOT.—Si ja pots passar, petita, ja, que no mosseguem. (*El Manetes i l'Hortènsia s'asseuen a la taula del Janot.*)
MANETES.—Paco!
PACO.—(*Acostant-se.*) Ep!
MANETES.—Que encara tinc crèdit, jo?
PACO.—Això ja no es pregunta, xaval.
MANETES.—Doncs a veure si ens arregles *algo*, perquè, aquesta i jo, encara no hem bufat cullera.
PACO.—Tinc ronyó, cervell, bistec, ous...
MANETES.—El que vulguis. El que vulguis, però de pressa.
JANOT.—Si que us lleveu tard!
MANETES.—Es que fem vida de senyors. (*Acariciant la barbeta a l'Hortènsia.*) Però, ja s'ho mereix, eh?
JANOT.—No dic que no.
MAX.—(*Al Tomàs.*) Aquest és el bunyol del Manetes?
TOMAS.—Aquesta.
MAX.—Té tipu.
TOMAS.—Té tipu i una mossegada! (*Al Manetes.*) Ah, *tunante*!
JANOT.—(*Després d'un moment.*) Es a dir que t'has casat? I fins avui ha durat la... com... com dieu vosaltres?
HORTENSIA.—(*Somrient, però amb molta timidesa.*) La lluna de mel!
JANOT.—Això, petita. Mira que és aixerida! Fins avui, doncs?
MANETES.—Fins avui. Però no et creguis, ja saps que jo sé fer les coses. Dinars a Miramar, al Tibidabo. I cine, cine a tothora. Només té aquest defecte. Li agraden massa les pel-lícoles.
JANOT.—Això no té importància!
MANETES.—Sí que en té! Ja saps que no estic per pel-lícoles, jo. Si

no hagués sigut ella, i si no fos que li he agafat *querencia*... (*Entra la* CARME *per la dreta, i, mirant amb tafaneria a l'Hortènsia, se'n va per l'esquerra.*)

HORTENSIA.—(*Després d'una pausa i al veure-la, diu al Manetes*:) Que és de la vida aquella noia?

MANETES.—No, dona! Es la filla del Paco. (*El Mosso posa unes estovalles, plats, copes, etc., damunt la taula.*)

JANOT.—I què penses fer, ara?

MANETES.—Seguir, jo sóc dels que segueixen sempre! (*Pausa curta.*) Dóna'm un cigarret, tu. M'he quedat sense un *varo* i sense una engruna de tabac! (*El Janot li dóna el cigarret. El Manetes l'encén.*) Com que amb aquesta no puc anar a casa, perquè m'exposo a trobar-hi a son pare, i no estic per qüestions, fins avui hem dormit a la fonda.

JANOT.—A l'Orient? (*Amb sorna.*)

MANETES.—A la Vega. Però compendràs que no em resulta. Necessito un pis.

JANOT.—Un altre pis? (*Amb estranyesa.*)

MANETES.—Un pis per ella i per mi!

JANOT.—Per ella i per tu, i...

MANETES.—No, no; per ella i per mi...

HORTENSIA.—Doncs, per qui?

JANOT.—Oh, bé, no, si és que... Ja, ja entenc. (*Transició.*) Així te l'estimes força a aquesta bona minyona?

MANETES.—*Rentoys?*

JANOT.—Ha, ha, ha! (*Rient.*)

HORTENSIA.—I ara! De què riu aquest home?

JANOT.—De res, de res, petita. (*Amb gran seguretat.*) Ets molt jove i molt bonica. Si saps ésser dona, potser arribis a fer carrera. En Manetes és un catedràtic d'això de la vida.

MANETES.—Fes-li, fes-li una *prèdica*, que ja ho necessita. Ahir, per una ximpleria de no-res, se'm va posar a plorar, que, *bueno*, em vaig veure en un compromís. *Bueno*, que si no em poso seriós, a aquestes hores encara regalimaria!

TOMAS.—(*Jugant al passo.*) Passo!

JANOT.—*Es tout a fait rigoló.* Es a dir que una dona que s'escapa de son pare, i que hauria de ser decidida i ferma com un pal de barco, és una ploramiques?

HORTENSIA.—Això ho diu aquest; però si li hagués fet a vostè, també ploraria.

JANOT.—Jo? No hi ha perill. Només he plorat una vegada a la vida. El dia que vaig *pringar* a aquell escocès, saps?

MANETES.—Ah, ja!

JANOT.—Les dones si que de seguida hi són a obrir l'aixeta. Jo crec que només han vingut al món que per plorar.

TOMAS.—I fer plorar!

JANOT.—Als imbècils, no als homes. L'home que plora per una dona, és un xai, un no-res, una *porquerria*.

HORTENSIA.—Oh! (*Amb ingenuïtat.*)

MANETES.—Parles com un llibre!

JANOT.—I no de versos. Com un llibre de veritats que he après anant pel món des dels catorze anys, picant-me el menjar com els moixons, de *bistró* en *bistró*, i al moll i a les *gares* de tots els camins de ferro, sempre expulsat de tot arreu com si no fos fill de mare. Jo, plorar? Mal me reventi. Si jo tingués una dona que em plorés, d'una *xifla* l'esnucaria per tancar-li les llàgrimes a dintre sempre més de la vida. No en vull, al costat meu, de plors. Vull rialles, vull festes. I callo, perquè ja he xerrat massa.

MAX.—Sembles l'Odeon de Buen.

MANETES.—Sembla? Ja t'ho diré el que sembla: Que hi ha homes lletrats que han llegit molt i no tenen el cap d'aquest Janot. Això és la *vri*...

JANOT.—Doncs, la *vri*, que dius tu, m'ha costat molts disgustos, que si no tingués les penques que tinc, ja fóra mort.

MOSSO.—Bufa!

JANOT.—Calla, esclau!

MOSSO.—No us enfadeu, Janot!

MAX.—Ja ho veuràs, me'n fas quinze, i en paus. (*Aixecant-se.*)

TOMAS.—Quin joc més avorrit!

MAX.—Doncs t'has d'acontentar amb això, per ara.

MANETES.—Encara no *tireu*?

MAX.—Ca, home! Aquest governador és un *xurdé*. No deixa fer més que la bescambrilla!

JANOT.—Ja estàs de broma, ja!

TOMAS.—Véns a cal Parés?

MAX.—Anem. He de veure al Barrilando, per una taula de Sans. (*Se'n van. El Moso serveix lo demanat per En Manetes i l'Hortènsia. Un moment de pausa durant el qual En Janot es mira amb insistència a ella.*)

MANETES.—Apa, menja!

HORTENSIA.—I tu, no?

MANETES.—Jo també! (*Janot, després de convence's de què estan sols.*)

JANOT.—(*A Manetes.*) Està bé, noi! Està molt bé. (*Per l'Hortènsia.*)

MANETES.—Oi que sí?

HORTENSIA.—Si no sóc guapa, passo per on passen les guapes.

JANOT.—Guapa, i espavilada i tot es veu que ets. El que hi ha que et manca el costum d'anar pel món, i estàs esporuguida.

HORTENSIA.—(*Amb gran ingenuïtat.*) Qui, jo? No, senyor, no. Ai, Senyor! Si tota la vida he fet el que he volgut... Miri, té de pensar que des dels deu anys que no tinc mare, jo. I el meu pare sempre m'ha deixat llaurar per lla on volia...

JANOT.—Hi ha pares!...

MANETES.—*Bueno*!

HORTENSIA.—Precisament això ha fet que aprengués més aviat el que era la vida...

MANETES.—Quina vida?

HORTENSIA.—Ves quina vida: el món!

MANETES.—El món és una mentida.

JANOT.—Oi, ben net!

HORTENSIA.—Si només fos una mentida, rai... Una injustícia és. Ha de pensar que feia més de sis anys que treballava de colls i punys a casa, des del matí, a les sis, fins a les vuit de la nit, quasibé sense parar. I sap el que guanyava? Doncs nou rals guanyava. I com que m'estava al carrer de la Cadena, i sovint veia unes xicotes artistes que hi vivien, i que anaven a dormir, moltes vegades, així que jo em llevava, i comprenia que venien de divertir-se, no pot pensar-se la ràbia que m'agafava de veure que en aquest món els uns hi hem vingut per a treballar i els altres per a passar-se-la bé.

JANOT.—Ara t'escolto!

MANETES.—*Olé, olé!*

HORTENSIA.—Les vegades i vegades que, disputant-me amb el pare, li havia dit que me n'aniria de casa un dia... A casa tot eren trifulgues i tribulacions i misèries. Cregui que n'estava tipa de patir!

JANOT.—Així, doncs, estàs disposada a viure com les persones, al costat d'un home que t'estimi?

MANETES.—Al costat meu!

HORTENSIA.—Que si hi estic disposada? Ni que m'arrosseguessin hi tornaria a casa. Quantes i quantes vegades ho havia pensat: Si trobessis un home de debò, que et guiés per la vida i t'estimés... (*Pausa.*) Tant em fan tres com quatre a mi. Jo si que ja sóc desmamada...

JANOT.—Això, això. Ara vas bé. I l'has trobat un home que t'estima. Has trobat un home que, si el creus, i li fas bondat i no el *serres*, tens home per anys.

MANETES.—Per la vida. Ja li vaig dir. Jo el que no vull són capritxos ni manies. Mentre no pateixi manies, tot marxarà a l'hora.

HORTENSIA.—Quines manies vols que tingui? Guanyar-me la vida. Guanyar diners per tots dos, si tu no en tens. Procurar que no ens falti res, vet aquí les manies que tindré.

MANETES.—Ansia, reina; que sentint-te parlar així em cau la baba! (*Fent-li una moxaina.*)

JANOT.—Ets una dona!

HORTENSIA.—Estigues, boig!

MANETES.—Apa, *jala...*

HORTENSIA.—Ho creuries que no tinc gana? (*Pausa breu.*)

JANOT.—Ara, el que tu has de fer, és vestir-la com cal a aquesta xicota. Així no va... No t'agradaria anar mudada?

HORTENSIA.—A quina noia voleu que no li agradi? Sempre he tingut d'anar vestida de *rampònies*.

MANETES.—Com una senyora vull que vagi.

HORTENSIA.—Ui, com una senyora!... (*Somrient, satisfeta.*)

JANOT.—Sí, sí, com una senyora deus anar. Al Manetes li correspon una dona que es *brinqui*.

HORTENSIA.—(*Contenta.*) El presumit, és clar...

MANETES.—Vull que porti barret.

HORTENSIA. — (*Rient, entusiasmada, però procurant dissimular.*) Barret! barret! Això per Carnestoltes!

MANETES.—Això avui.

HORTENSIA.—Barret?
JANOT.—Sí, sí, ben fet!
MANETES.—Doncs què? Que et penses que vull que et prenguin per un lloro del carrer de Sant Ramón? Vull que siguis una dona de *postin.*
JANOT.—Ja sabràs ser-ho?
HORTENSIA.—No ho sé. (*Tímidament.*)
JANOT.—Ets fina, ets gentil, ets jove...
HORTENSIA.—Però... jo una senyora? Massa es veurà que no ho sóc. No veieu que sóc tan *burra,* jo? Des de petita que encara no tenia vuit anys, mai més he tornat a costura.
JANOT.—Això, encara millor; la instrucció en una dona no està gaire bé. Docilitat, docilitat li cal; lo demés són *qüentos.*
MANETES.—*Uva*!
JANOT.—Per a guanyar diners una dona, no necessita més que una cosa.
HORTENSIA.—Quina?
JANOT.—Conèixer als homes.
HORTENSIA.—Jo ja els conec.
MANETES.—I ca!
JANOT.—No, tu no encara, però ja els coneixeràs. A mida que els tractis veuràs que tots són uns *paveros.*
HORTENSIA.—Ui, que en fa de temps que ho sé!
JANOT.—T'ho penses; encara no els has tractat íntimament per a sapiguer-ho. L'home, quan es queda natural és quan es troba sol al costat d'una dona. Llavors si que és *tre* difícil dissimular.
MANETES.—I que en són d'animals la major part dels homes! Això que se'n diu la gent de bé.
JANOT.—Ai! Uix! ferro, noi; toca ferro!
HORTENSIA.—Doncs, veieu: dieu una cosa que jo sempre l'havia pensada. Per mi, la gent honrada és el pitjor d'aquest món. I *sos-sos.* Tots aquests que es pensen ser nois decents, els trobo *sossos*
MANETES.—Són uns *batos*...
HORTENSIA.—Perxò tu m'agrades. (*Pausa.*)
MANETES.—*Bueno,* noia: són les sis i hem de decidir alguna cosa. Però no tinc cap *caler.* Jo, ara, per a arreglar-la...
JANOT.—Per poc t'ofegues. Mira, anem; se m'acut una cosa.
MANETES.—Què?
JANOT.—*Madame* Rivière.
MANETES.—La del divuit?
JANOT.—Entesos; ella te l'arreglarà i ensinistrarà que te'n faràs creus. Anem a parlar-li. (*S'aixequen.*)
HORTENSIA.—Ara us en voleu anar?
JANOT.—Sí, tu no vinguis: queda't.
MANETES.—Es cosa d'un minut.
HORTENSIA.—I em quedaré aquí sola?
MANETES.—Això t'esvera?
JANOT.—*C'est drole*!
HORTENSIA.—I si em pregunten què faig?
MANETES.—Digues... que fas senyors; perxò no has de quedar.

HORTENSIA.—Que torneu de seguida!
MANETES.—De seguida. (*Se'n van. Ara es queda un moment l'escena amb l'Hortènsia asseguda a la taula. Té un mirall al bell davant, moguda per la idea de què va a canviar-se en una senyora. S'arregla els cabells com si volgués provar-se una nova manera de pentinar. Per a veure's millor, i com que no s'ha de moure del lloc on és, s'aixeca un moment i adopta una postura de film, sempre temorosa d'ésser sorpresa. Torna a seure.*) (*Entren per la porta del carrer l'*ENRIC MORAGUES *i* EN PEPITO.)
ENRIC.—Mira que no tinc gaire temps.
PEPITO.—(*A l'anar a seure a certa distància d'Hortènsia.*) Guaita, tu. No és aquella noia de la Barceloneta?
ENRIC.—La del pinxo?
PEPITO.—Sí; la de les raons! Sí que l'és!
ENRIC.—Certament. Ai, carai de xicota! (*Picant de mans. Entra el Mosso.*)
MOSSO.—Ja vinc de seguida, ja! Què volen pendre?
ENRIC.—Dues copes de rom!
MOSSO.—Negrita?
ENRIC.—De ral. (*El mosso els serveix.*) (*Entren* LA CARME *i* L'ENRIQUETA, *les dues filles de l'amo del bar, i feinegen per la botiga per a tafanejar i sobretot observar a l'Hortènsia, que ara ha quedat un moment consirosa.*)
CARME.—Aquesta és la del Manetes?
ENRIQUETA.—Sí. Es simpàtica, oi?
CARME.—Sembla de bona fe. (*A l'Hortènsia li cau el mocador que s'havia tret per a passar-se'l pels ulls. L'Enriqueta, corrents, li cull.*)
ENRIQUETA.—Tingui.
HORTENSIA.—Ai, gràcies!
ENRIQUETA.—De res. Que l'han deixada sola?
HORTENSIA.—Per un moment.
ENRIQUETA.—Ja li farem companyia. (*S'apropen totes dues.*) Oi que és la se... senyoreta del Manetes?
HORTENSIA.—(*Amb un punt de vergonya.*) Sí.
CARME.—Ja el coneixem, ja, al Manetes.
ENRIQUETA.—Ja ho crec que el coneixem!
HORTENSIA.—El coneixen?
CARME.—Quina dona no el coneix? No veu que sempre ha sigut tan torero... (*Això no li agrada gaire a l'Hortènsia.*) I, vostè fa molt temps que el coneix?
HORTENSIA.—Sí, que en fa. (*Mig perduda.*)
ENRIQUETA.—D'abans de tenir ell la Rosita?
HORTENSIA.—Quina Rosita?
CARME.—Planxa!
ENRIQUETA.—Ai, pobra xicota!
HORTENSIA.—La Rosita, diu? Que tenia una Rosita?
ENRIQUETA.—Una no ho sé; però... dels homes no se'n pot fer cas; són com les llunes: canvien. Potser ara el xicot s'ha proposat fer bondat.
CARME.—Ja és difícil.

HORTENSIA.—Però, per què m'ho diuen tot això? El Manetes m'estima. Per mi ha fet ja sacrificis que jo mai li pagaré, i és un home formal. (*Refent-se.*) Jo, per ara, no en tinc res que dir...

ENRIQUETA.—Jo no li dic que no l'estimi, però miri que si segueix com fins ara... ho veig un xic difícil.

HORTENSIA.—M'ha donat proves; un dia es va barallar per mi.

CARME.—Això és el seu ofici.

ENRIQUETA.—Els primers mesos no li diré que no li faci bondat, però després...

HORTENSIA.—Però, si m'ho ha jurat pels meus pares que m'estima...

ENRIQUETA.—(*A part.*) Potser no els ha conegut mai.

CARME.—Es cansen de seguida els homes.

ENRIQUETA.—Ui, que és de bona fe! (*Se sent la veu d'En Paco des de dins.*)

PACO.—Noies; que ja estem fent el pendó? Au, a dintre. (*Surt a la porta esquerra.*) No us hi vull a la botiga. (*Elles se'n van.*) (*Entren* En Janot *i el* Manetes. *L'Hortènsia està amb el cap acotat i els ulls plorosos.*)

MANETES.—Ja som aquí!

JANOT.—Has vist, home?

MANETES.—(*A l'Hortènsia.*) Què tens? T'ha agafat por? Mireu que és prou! De què plores, ara?

HORTENSIA.—De res. Si no ploro.

JANOT.—*Pardieu*! Noia, això no va. Precisament ara?

MANETES.—Bé, què és això? (*L'Hortènsia sanglota.*) El repòs de la mare em valgui! Si sabés qui t'ha fet plorar, el castigava...

HORTENSIA.—Tu em fas plorar!

MANETES.—(*Amb exaltació pinxesca.*) Jo, reina, negrures meves, jo? Què et faig? Vols home meu? Què vols de mi, entranyes de la meva vida?

JANOT.—(*Donant un gran cop de puny a la taula.*) I ja prou, que em feu rabiar tots dos. Jo no hi sec al costat de dos que diguin bestieses. Parla clar, menuda!

HORTENSIA.—M'estimaràs sempre i no em deixaràs mai?

MANETES.—Si files dret i no em falles, tota la vida, ricureta meva! (*Per la porta del bar apareix* Madame Riviere.)

RIVIERE.—*Janot, ou est la petitte? Celle-ci?*

JANOT.—Justament.

RIVIERE.—*Allors?*

MANETES.—Vaja, aixuga't els ulls. Mira, vés amb aquesta senyora i allà a les nou ja t'esperaré aquí. Vés amb ella, que ja veuràs que és tota una senyora, i no tinguis por de res.

JANOT.—*Tout au contraire.* Animo, ànimo.

RIVIERE.—*Elle vienne?*

JANOT.—*Tout de suitte.*

MANETES.—A les nou aquí. Pensa que això és la teva vida i la meva! (*L'Hortènsia s'aixeca, i sense dir res, se'n va tristament per la porta del fons. Al tenir-la aprop Madame Rivière diu* :)

RIVIERE.—*Elle est bien jolis.*

JANOT.—*Certaiment.*

(*Surt el* Mosso. *L'Enric Moragas i En Pepito, que hauran seguit pas a pas aquesta escena, el criden i paguen i se'n van de pressa com donant a entendre que segueixen a l'Hortènsia.*)

ENRIC.—Quant és això? Dos rals? Tingui. (*Surten.*)

MANETES.—(*Satisfet.*) Eh! Què et sembla aquest forn?

JANOT.—Ni el de Sant Jaume.

MANETES.—Soc el rei! (*Sentenciós.*)

JANOT.—Això és un pou de diners.

TELO

ACTE TERCER

LA PENSIO

El menjador de casa la Mamà Pilar. La Mamà Pilar és la mestressa d'una pensió d'artistes del carrer Nou. Al fons, un balcó amb estors de seda crua. Al costat del balcó, en un peu de metall, la gàvia del canari amb un canari dintre. A l'esquerra, un trinxant. A la dreta, un bufet. Aquests dos mobles, com les cadires i la taula, són d'estil modern i de fusta clara. Al mig, la taula. Unes quantes cadires. Un balancí a un costat. Les parets cobertes de un paper cendrós i fosc amb un fris prop del sostre, on hi ha dibuixades escenes infantils o deportives. Del sostre, sobre el mig de la taula, penja una làmpara de quatre braços amb serrellet de vidres de color i altres guarniments. A l'esquerra, una porta: a la dreta, una altra; les dues pintades de blanc, i demés, un piano a tercer terme.

COMENÇA

Són les tres de la tarda. S'acaba de dinar. Això vol dir que la taula, coverta amb les estovalles, està plena de vaixella, plats, ampolles, i un gerro amb flors, amb flors de pensió que són les mes tristes. Pel balcó del fons entra la poca claror que entra pels balcons de tots els primers pisos del carrer Nou. Assegudes a la taula hi ha: la MAMÀ PILAR, la XERRAPETES i la PAULINA. Mamà Pilar, molt pintada i molt pentinada, porta una bata de ratlletes com les que usen les col·legiales, i és grossa, bigotuda i cridaire com ella sola. La Xerrapetes i la Paulina van a la *negligé*. Hi van tant a la negligé, que no hi ha per on agafarles. S'acaven de llevar. S'han rentat de correguda com si els hi escapés el tren, van despentinades i fan cara de son. La Xerrapetes porta una bata d'un blau destenyit, sens abotonar. La Paulina, enagos i camisa. A taula amb elles hi ha també l'ENRIC MORAGAS, correcte i polit com sempre, i l'HORTÈNSIA. S'endevina que ha dinat algú més, dues o tres cadires arrambades a la taula, però que aquest algú més s'en ha tornat a la feina; una criada retira el servei.

XERRAPETES.—(*A la criada.*) I aquell cafè, noia?
CRIADA.—(*Asustada, no sabent de què li parlen.*) Quin cafè, senyoreta?
PAULINA.—Quin ha de ser? El nostre, el de cada dia!
CRIADA.—Ah! Sí, senyoreta, sí, de seguida va. Ara el colaré, que hi ha tot de serradures.
M. PILAR.—Marro!

CRIADA.—Morro!
XERRAPETES.—Marro!
CRIADA.—M'erro! (*Surt carregada de plats i coberts per la porta de l'esquerra.*)
HORTENSIA.—Aquesta noia sembla beneita, mamà.
XERRAPETES.—El mal no és que ho sembli; és que en sigui!
M. PILAR.—Es de muntanya, la pobreta!
PAULINA.—Ja se li coneix, ja.
ENRIC.—Sí, sí, és això. Hi veia quelcom estrany en aquesta noia, però no sabia ben bé el que hi veia. Aquesta noia, caiguda a n'aquesta casa com d'un altre món, representa el paissatge.
XERRAPETES.—Doncs miri, Enric; vol que li digui una cosa? Em sembla que a la mamà, el paissatge li sortirà car de pisar...
M. PILAR.—Això passa amb totes. Hi estan molt ressentides amb la *vajilla*. (*La criada entra, deixant el servei de cafè damunt de la taula.*)
CRIADA.—Morro!
M. PILAR.—Noia, porta'm els *cigarrillos* i els mistos. (*La criada deixa davant de Mamà Pilar, sobre de la taula, una capsa de tabac. La Mamà fa un cigarret i l'encén.*) I ves a mirar a la Cinteta si vol venir a dinar o què.
CRIADA.—Diu que no es vol llevar, senyoreta; que té feina, que ja dinarà al Concert.
ENRIC.—Que té feina?
HORTENSIA.—Que té feina vol dir que té el *novio*! (*La criada es retira.*)
XERRAPETES.—Sembla que s'ho hagi pres en sèrio això del *novio*!
HORTENSIA.—Un capritxo...
PAULINA.—Que està enxulada! Com si no hagués conegut mai cap home.
ENRIC.—Potser en realitat el coneix per primera vegada.
PAULINA.—Ai, sí; la menor.
XERRAPETES.—I ara! Que és de bona fe, vostè!
PAULINA.—La Cinteta? Coneix aquest i els altres. Si ja ho ha corregut tot. A deu anys ja trotava...
ENRIC.—Quina aqueta!
HORTENSIA.—Tothom té una mala hora. Demés, i si la noia s'ha enamorat de debó? N'està molt d'ell.
XERRAPETES.—Pitjor per ella, doncs.
PAULINA.—La quinto!
XERRAPETES.—Quinto? I de quota! Es de les que posen...
M. PILAR.—Aquesta noia se'ns morirà!
ENRIC.—Aquesta i les altres, Mamà; es més que segur!
PAULINA.—Posi's tranquil.
M. PILAR.—Vull dir que s'està matant. S'ho pren massa a la valenta. Això no prova a ningú. (*Pausa.*)
XERRAPETES.—Jo em vaig a vestir. (*S'aixeca.*)
HORTENSIA.—Quina hora és?
XERRAPETES.—(*Consultant el seu rellotge de pulsera.*) Les quatre.
PAULINA.—Que vas al Concert?

XERRAPETES.—No; vaig a buscar el gueto. (*Surt per la porta de l'esquerra.*)

M. PILAR.—I jo cap a la cuina. Aquesta tranquilitat em té molt intranquila. Hortènsia, procuri debutar aviat a Barcelona, que li vull fer de mare. Ja ho veurà com en sé. (*Surt també per l'esquerra.*)

ENRIC.—I vostè, Paulina, també fa festa?

PAULINA.—Espero a la manicura. (*Surt. Així que ha sortit la Paulina, l'Enric s'apropa més a l'Hortènsia, li agafa el cap amb les mans i li fa un petó als llavis.*)

HORTENSIA.—(*Desfent-se'n.*) I ara, boig; què t'agafa?

ENRIC.—Que t'estimo, vet-ho-aquí!

HORTENSIA.—Però si això ja ho sabíem!

ENRIC.—Mai se sap prou, això! (*El mateix joc d'abans.*)

HORTENSIA.—Deixa'm, boig, deixa'm, que ens pot veure la mamà!

ENRIC.—Coses pitjors deu haver vist, la pobra!

HORTENSIA.—(*Després d'un moment.*) Però, què et passa avui? Estàs molt content!

ENRIC.—Que vols dir que es pot estar trist al teu costat?

HORTENSIA.—(*Pegant-li un cop al rostre, carinyosament.*) Tonto!

ENRIC.—Que et creus que és *coba?*

HORTENSIA.—No; però et veig tan alegre!

ENRIC.—Si t'estimo tant, Hortènsia, que no sé pas com he pogut viure abans d'estimar-te! (*Hortènsia alça el cap i diu, mirant-lo als ulls, els braços en torn del coll de l'Enric.*)

HORTENSIA.—I jo també t'estimo! Sembla que tot el que ha passat, ha passat per això, perquè ens estiméssim.

ENRIC.—(*Acaronant-li els cabells amb molta tendresa.*) Pobra menuda meva!

HORTENSIA.—Un perdut, aquell; el Manetes em va treure de prop d'un home que no estimava. (*Vagarosament, com recordant el temps passat.*) Jo no hauria sigut ditxosa casant-me amb aquell xicot... Pobre noi! I pensar que m'estimava de debò! Però casar-me amb ell, era sortir de casa per a anar a una altra casa amb les mateixes penes i tribulacions. Demés, en el meu pensament sols hi havia una idea: anar-me'n... Me'n vaig anar amb el Manetes, com me n'hauria anat amb qualsevol, amb el primer que s'hagués presentat. (*En aquest moment se sent remor de plats a l'aigüera i una veu de dona que canta.*) Feia una vida tan trista, tan avorrida! Tot el sant dia de cap a la màquina per a guanyar una misèria! El Manetes, per a mi, era la llibertat. L'alegria. Si sapiguessis com envejava, no a ell, sinó a les dones que anaven amb ell! A totes les dones que tenien llibertat!... I, sobretot, aquelles dones tan perfumades, amb aquells barrets i aquelles pells... Com m'hi fonia!

ENRIC.—(*Somrient.*) Avui has sapigut que la majoria d'aquelles pells són de gat!

HORTENSIA.—Es igual. I, sobretot, tan alegres!

ENRIC.—Avui també has sapigut que no tot és alegria, menuda, que és ben trista la vida alegre!

HORTENSIA.—(*Gairebé sense escoltar-lo, presa del record.*) I jo era

jove com elles. I la gent deia: «Que bonica!» Si sabessis les vegades i revegades que al davant del mirall, i encara no tenia catorze anys, havia fet comèdia assajant positures i cantant els cuplets de moda! Era una bogeria la meva, una bogeria que, a no trobar-te a tu, ha estat a punt de costar-me ben cara! (*Pausa breu. Un pro fond sospir.*)

ENRIC.—Però em vas trobar a mi. Mira, jo no sé si crec en la Providència o no, però crec en la casualitat. La casualitat ens ha reunit, Hortènsia. Jo ben bé no sabia el que esperava, i t'esperava a tu!

HORTENSIA.—I jo a tu, potser...

ENRIC.—Recordes aquella nit de la Barceloneta? Com em vas interessar! Com em va doldre veure't parlar amb aquell pinxo! Potser més que al teu mateix promès. (*Ella, avergonyida pel record, amaga novament el cap sobre el pit d'ell.*) (*Entra* LA CRIADA, *cantant*:

Serranillo, serranillo...
Con palabras *salameras*
y engañosas
me *desías*...

i despara la taula. Enric beu el cafè. La criada surt amb les estovalles, el fruiter, i reprèn la cançó:

...que *m'amabas*
siegamente...

La seva veu es perd en l'interior del pis.) I als quatre o cinc dies, quan encara em torbava el teu record, et vaig retrobar al carrer Nou. No hi havia estat mai en aquell bar, però una gran força m'empenyia a entrar-hi. I sentia com una veu que em deia: «Entra-hi, que no saps què t'hi espera.»

HORTENSIA.—I t'hi esperava jo.

ENRIC.—(*Besant-la altre cop.*) Ai, Hortènsia, menuda, i que n'ha sigut de bona amb nosaltres la casualitat!

HORTENSIA.—Es que havia d'ésser, Enric! Mira, hi ha una pellícola que la fa la Menichelli, que sembla això que ens ha passat a tu i a mi. Ella és una xicota que demana caritat, i un dia es troba amb un jove marquès que la recull. (*Com recordant.*) Però no, no s'hi assembla! El final és diferent. S'estimen, saps? De primer s'estimen, però després ella el deixa, després que ell l'havia protegit tant i li havia donat uns vestits molt bonics i unes joies molt bones... (*Pausa.*) El deixa, i ell... ai, no t'ho vull explicar!

ENRIC.—Que tonta ets! Què passa al final?

HORTENSIA.—Que ell es mata. Tu no et mataries, oi, Enric meu? Després, que jo tampoc t'he de deixar, perquè t'estimo força. (*Pausa.*) Què tens? Que no t'ha agradat això que t'he explicat? En què penses, eh?

ENRIC.—No, res d'això. Jo sé ben bé que cosa és una pel-lícola. Pensava en quelcom més seriós que tot això; coses que tu no entendries...

HORTENSIA.—Veus? No m'escoltaves!

ENRIC.—Sí, dona, que t'escoltava; ell es va matar, i ella...

HORTENSIA.—Pobre Enriquet meu! Sí que m'escoltava, sí! Doncs què és això que penses?
ENRIC.—Res; què vols que et digui, ara? Qüestió de pessetes.
HORTENSIA.—Ah! Quantes engúnies et costo! Tu abans vivies bé, rumbejaves a l'«Excelsior» i al «Principal», amb aquelles *bailarines* tan elegants, i et diverties força, i per mi ara et mates treballant... Oi que és això?... Sí, sí, sí, ja ho sé: et mates treballant, inventant-te unes històries per a fer diners i empescant-te unes coses que no sé com et surten del cap...
ENRIC.—Que ets innocent! Que em sacrifico, dius?
HORTENSIA.—Que et penses que no ho he conegut que fas esforços per a mantenir-me aquí? Tu no ets ric.
ENRIC.—Si ho fos...
HORTENSIA.—Si ho fossis, ja no em voldries a mi. Així et vull, tal com ets. Si jo pujo, com diuen els que hi entenen (*mofeta*), i algun dia sóc una artista com la Raquel o com alguna d'aquestes que guanyen tant... llavors rai...
ENRIC.—Llavors... (*Amb tristesa.*)
HORTENSIA.—Què, llavors? Que no t'agradaria?
ENRIC.—No m'atreveixo a dir-te que també et vull tal com ets, perquè, per molt que et vull, no tinc dret a no desitjar que no siguis més, però...
HORTENSIA.—Enric! Tu creus que jo sóc capaç d'oblidar-te mai?
ENRIC.—No ho vull creure!
HORTENSIA.—No ho pots creure. Altrament m'ofendries. (*Transició. Enric encén un cigarret.*)
ENRIC.—Ja has passat aquell vals que et deia el mestre?
HORTENSIA.—No, no he volgut estudiar-lo.
ENRIC.—I doncs? Tan bonic que fa.
HORTENSIA.—Tinc manies, Enric. Em portaria la *negra*.
ENRIC.—Però, per què?
HORTENSIA.—Perquè sí.
ENRIC.—(*Amable, reprenent-la.*) No és cap raó «perquè sí»...
HORTENSIA.—Deixa-ho estar.
ENRIC.—Però, dona, em faràs pensar qui sap què!
HORTENSIA.—No, res de mal, res de mal!... (*Cada cop més nirviosa.*)
ENRIC.—Digues, digues.
HORTENSIA.—Me'n dono vergonya.
ENRIC.—Ara si que no t'entenc.
HORTENSIA.—A mi mateixa em fa pena.
ENRIC.—(*Disgustat.*) Deixa-ho estar, doncs.
HORTENSIA.—No, no; ja t'ho diré... Saps com vaig conèixer aquell mal home, jo?
ENRIC.—No m'ho expliquis.
HORTENSIA.—Em faig fàstic jo mateixa de pensar que n'he pogut estar enamorada. Era un pinxo, un xulo, i jo, Enric, era tan tonta, que la seva pinxeria em semblava una gràcia. Un dia vàrem ballar a l'Hort de la Noia.
ENRIC.—On?
HORTENSIA.—Una barraca d'allà, de Montjuic. Jo hi vaig anar

amb una veïna, amiga meva, i ell hi tenia el piano. Vam ballar u vals, saps? Un vals que me'n recordaré tota la vida. A mi m'agra dava ballar! Que boja era! I ell en sabia, el poca-vergonya! I h coneixia que jo disfrutava ballant... (*Pausa breu.*) Des d'aquell dia sempre més m'he recordat d'aquell ball maleït.

ENRIC.—Però, això què té que veure?

HORTENSIA.—Aquell cuplet s'hi assembla i em posa nirviosa; vaja que no el vull cantar.

ENRIC.—Indubtablement penses en unes coses que ja hauries de te nir ben esborrades de la memòria. Tot això ja ha passat. Ni has d veure mai més al Manetes, ni ell t'ha de veure a tu. Ja s'ha fos to això. Estaríem apanyats que sempre el passat ens torturés. Tothon té en la seva vida quelcom desagradable que deu oblidar. La vid mateixa hi obliga.

HORTENSIA.—(*Amb gran tristesa.*) Ja ha passat, dius! Tantdebò

ENRIC.—(*Ràpid.*) Què vols dir? (*Alarmat.*)

HORTENSIA.—Que no volia dir-t'ho, però...

ENRIC.—Parla, parla...

HORTENSIA.—Tu dius que ja ha passat. Dius que el Manetes n m'ha de veure més, oi? Doncs pensa que encara no fa quinze die el Manetes em buscava. Amb el piano va estar dues tardes a bai al carrer i sé que mirava amunt, cap aquest balcó. Va estar a l porteria i va preguntar per mi. Estic segura que si em trobés, en voldria parlar, i llavors no sé el que passaria... Però més que pe mi, és per tu que tremolo. Es dolent. Es un mal home; és un per dut capaç de qualsevulga bogeria. Sortosament, pel meu nom d Manon no m'ha de conèixer, però tinc por que, si continua amb l mania de volguer-me seva altra vegada, no podré treballar a Bar celona.

ENRIC.—Bah! Creus que és un home diferent dels altres? D'home a home, va zero.

HORTENSIA.—(*Enguniosament.*) Jo no vull que et barallis mai, En ric.

ENRIC.—Jo no vull que ningú em trepitgi. Si algun dia vingués a parlar amb mi... Però... Estigues tranquil-la. No hi pensis més. Procura que no et vegi i llestos. (*Se sent a l'interior del pis el tim bre. A poc se sent la veu de la minyona que diu:*)

CRIADA.—Passi, passi al menjador; vostè ja és de la casa. (*Entra el* PERIODISTA DE VARIETÈS. *Xuclat de cara, bigoti retallat, però molt retallat, barret gris, coll, corbata i vestit de dril. Porta unes revistes a la mà. A l'adonar-se de l'Hortènsia i de l'Enric, els sa luda somrient amb molta amabilitat.*)

PERIODISTA.—Caram! Què tal, Hortènsia? I vostè, Enric!

HORTENSIA.—Quant temps sense veure'l! Com es coneix que en cara no sóc una estrella! (*El periodista, que és sord, somriu.*)

ENRIC.—Encara fa aquella revista?

PERIODISTA.—(*Parant l'orella.*) Com?

ENRIC.—(*Cridant.*) Que si encara fa aquella revista?

PERIODISTA.—Ah, sí! Sempre. Què vol que faci, doncs? Cadascú es procura les besses com pot!

ENRIC.—(*Sempre amb la veu més alta que de costum.*) I li va bé?

PERIODISTA.—Molt bé, sí. Sempre van bé aquestes revistes; no s'hi perd mai. No veu que les artistes ens necessiten; no poden viure sense nosaltres! L'art de les varietés, sap?...

HORTENSIA.—Sí!

PERIODISTA.—Perquè és un art! Es un art substanciós i digne, diguin el que vulguin quatre escriptors savis que la ballen magre. Dóncs l'art de les varietés, i qui diu l'art diu les artistes, necessita un impuls, una ajuda, perquè el públic no les sap distingir a les artistes; necessita una veu, la meva, *La Voz de las Varietés*. I així il·lustrem al *vulgo*... i ens guanyem la videta! (*Somriu.*)

HORTENSIA.—Per això mai parla de mi, perquè només li he donat l'anunci de la guia.

PERIODISTA.—Com?

ENRIC.—Que no parla mai d'ella, perquè no se'n recorda.

PERIODISTA.—Ah, no! Veurà, sí que me'n recordo. Però és que no em queda lloc. Com que les altres paguen que és un gust, sobretot per mi, i volen una pàgina o bé dues, i n'hi han tantes d'artistes a Barcelona! n'hi ha un femer; comprèn?

ENRIC.—Sí.

PERIODISTA.—Com?

ENRIC.—Que sí!

PERIODISTA.—Ah! (*Reprenent el to d'abans.*) Doncs resulta que aviat tinc el número ple... Però, vaja, cada setmana publico el clixé de l'Hortènsia i allò de «Arte, juventud, elegancia» i «las señas fijas».

HORTENSIA.—Només faltaria que ni això em posés, essent suscriptora!

PERIODISTA.—Oh, no es pensi, doncs cada setmana tiro alguna artista al cove. (*Un moment. Es treu un «bocadillo» de cartró, fa una cigarreta, li fica i l'encén.*) Veu? Ara mateix vinc a veure la «Bella Copaiba».

ENRIC.—La Paulina?

PERIODISTA.—Sí, crec que sí. Vol una portada.

HORTENSIA.—Però, si per contes de cantar, miola...

PERIODISTA.—Però paga. (*Entra la* PAULINA, *pentinada i amb una altra bata.*)

PAULINA.—(*Al periodista.*) Hola, Fernàndez! (*El periodista, aixecant-se, encaixant amb ella i tornant a seure.*)

PERIODISTA.—Què tal, Copaiba? Ja ho veus, aquí em tens. Em sembla que no es pot ser més puntual.

PAULINA.—No, però, vaja, no te n'alegris massa aviat, perquè encara no estic ben decidida.

PERIODISTA.—Què?

PAULINA.—(*Cridant.*) Que encara no estic ben decidida amb allò de la portada!

PERIODISTA.—Doncs, què s'ha de fer perquè et decideixis? Demana. Ja saps que se t'aprecia.

PAULINA.—Ho trobo car, vint duros; ja t'ho diré.

PERIODISTA.—No, dona, no. No ho és de car. No ho és per tu, ni per mi, ni per ell!

PAULINA.—Sí, bé; què m'has de dir tu...

PERIODISTA.—La veritat. Que et creus que és una revista com les altres la *Voz*? Té molt èxit, la *Voz*, molt! Fins es ven a Buenos Aires! No t'he de dir res més!

PAULINA.—Què vols que et digui... (*A l'Hortènsia.*) No et sembla car a tu?

HORTENSIA.—Filla, jo... Això tu ho sabràs.

PERIODISTA.—(*Que amb tot i ésser sord ha escoltat amb molta atenció.*) Mira, si em vols creure a mi, deixa't de *qüentos* estranys i dóna'm els vint duros. A una artista com tu, que ets una artista de debò, i no com moltes altres, li convé una portada, no a la meva revista, a totes, a tota la premsa, fins a *La Vanguardia*, si en lloc de publicar esqueles els donés per publicar clixés de cupletistes. Perquè, una portada sempre és reclam, i ajuda a l'èxit i ajuda a moltes coses. Qui sap el que te'n pot venir... Mira, jo ja he fet la sort de dues xicotes. La qüestió és exhibir-se. (*A l'Enric.*) No li sembla, a vostè que és de l'ofici?

ENRIC.—(*Somrient.*) Sí, home, sí, tot el que vulgui.

PERIODISTA.—Com?

ENRIC.—(*Cridant.*) Que sí, que tot el que vulgui.

PERIODISTA.—(*Girant-se, triomfant, a la Paulina.*) Ho veus? Ho sents? Ho estàs sentint? Si al dir-te això ja sé on vaig jo!

PAULINA.—I jo també!

PERIODISTA.—Jo et faig la portada i un article. L'article no te'l cobraré. I parlaré de tu, del teu art, de la teva plàstica, perquè tu tens més plàstica que res... (*A l'Enric.*) No li sembla a vostè que té molta plàstica aquesta, la Copaiba?

ENRIC.—Ja ho crec.

PERIODISTA.—Quan posa el braç així sobre la cadera en el «Olvídame» com una àmfora... (*A la Paulina.*) Ja saps el que és una àmfora?

PAULINA.—Sí; un canti de la Història Sagrada.

PERIODISTA.—No és ben bé això; però s'hi assembla!

ENRIC.—De lluny!

PERIODISTA.—I després, a l'Esclava, aquella, que et poses els braços al clatell i t'agafa aquell rodament de llombrigo. (*Cantant:*)

De la corte de Granada
yo fuí dama de alto rango,
la *safata* de la reina...

(*L'Hortènsia i l'Enric riuen.*) Allò és plàstica.

PAULINA.—I què vol dir això de la plàstica?

PERIODISTA.—No t'hi amoïnis, que ja ho llegiràs a *La Voz*.

HORTENSIA.—Paga i ho veuràs.

PAULINA.—Bé, mira; tira per allà on vulguis, però vint duros no te'ls puc donar.

PERIODISTA.—Com?

PAULINA.—Que no els tinc vint duros, ara.

PERIODISTA.—Això rai, demana'ls.

PAULINA.—No puc, perquè el tinc molt castigat. Si en volguessis quinze...

PERIODISTA.—Quinze? (*Un moment. Branda el cap i somriu.*) No et puc negar res. Hi tinc una debilitat per tu, una gran debilitat.

PAULINA.—Els vols ara?

PERIODISTA.—No, ja t'enviaré el cobrador. Dóna-me'n dos de moment, així no hauré de canviar. (*Cop de timbre a dintre. L'Hortènsia s'aixeca.*)

HORTENSIA.—Em vaig a arreglar un xic. Fins ara. (*Surt.*) (*Entren el* POETA DE VARIETÉS *i el* MESTRE. *El Mestre, petit, vestit amb un trajo que no té color definit, ben calb. El Poeta, amb ulleres i barret de palla.*)

MESTRE.—Bones tardes.

POETA.—Hola, Fernàndez; què tal, Moragas? I vostè, Copaiba? (*S'asseuen. El Mestre, al fons, al costat del balcó.*)

PERIODISTA.—Vénen pel negoci?

MESTRE.—Per què vol que vinguem, doncs?

POETA.—Venim a ensenyar a l'Hortènsia un cuplet nou.

ENRIC.—De vostè?

POETA.—(*Signant al Mestre.*) I del Mestre.

PAULINA.—Que és castiç?

POETA.—No, és sentimental, gènere fi, per famílies.

PAULINA.—Ja veig que no farem res. Tothom canta cançons tristes, avui. Quin fàstic!

PERIODISTA.—Què?

PAULINA.—Quin fàstic! (*El Periodista se la mira molt estranyat, no sabent de què va.*)

PERIODISTA.—Jo?

PAULINA.—No trobo ningú que em faci el que jo voldria. Un cuplet castiç, gitano, xulo, però sense *quereres* d'aquells que acaben malament, ni *llanto*. No estic jo pel *llanto*. (*Aixecant-se i donant alguns passos picant a la taula, etc.*) Ai! Alegria vull jo, alegria! (*El Periodista, que no s'ha enterat de res; pregunta* :)

PERIODISTA.—Que encara cantes «El Relicario»?

PAULINA.—No, que és massa trist, i em costipava!

MESTRE.—(*Des del fons, abstret i a mitja veu, cantant.*) «El capità, el capità...»

POETA.—(*A l'Enric.*) I doncs, que no hi és l'Hortènsia?

ENRIC.—Sí, s'està vestint i de seguida sortirà.

PERIODISTA.—Diu que porten un cuplet nou? Ja el sentirem.

PAULINA.—No pas tu.

MESTRE.—(*Cantant* :) «El capità, el capità...»

POETA.—Aquest cuplet li agradarà. (*Enric somriu.*) Sí, li agradarà, perquè és seriós. Sentimental, però seriós. Jo hi tinc la mà trencada en aquesta mena de cuplets. Coses del cor i d'un home moreno que va fugir i que no ha de tornar mai més, o bé que si torna la gent no se n'entera perquè ja s'ha acabat el cuplet, i les llàgrimes i els records i la lluna. En fi, cosa sèria. Li agradarà.

ENRIC.—Així ho crec.

PAULINA.—Jo estic per anar-me'n, doncs. Aquestes coses fan venir migranya.
POETA.—No siguis vulgar, no siguis vulgar! Ja t'agradaria més una rumba, oi?
PAULINA.—Es clar que sí! A mi i a tothom; et pots expressar millor.
MESTRE.—«El capità, el capità!...» (*Entra la* XERRAPETES. *Jaqueta i faldilla negra, armilla blanca, molt escotada, barret de palla negre amb «aigrettes».*)
XERRAPETES.—Que fem junta?
PERIODISTA.—(*Al veure-la.*) Què tal, *Asunsion*?
XERRAPETES.—Bé, i vostè? I vostès?
POETA.—D'això se'n diu elegància. Sembla un maniquí.
PAULINA.—Ja t'ha dit trasto!
POETA.—No siguis vulgar, Paulina!
PAULINA.—Mira. No em vinguis amb paraules tècniques.
PERIODISTA.—(*A la Xerrapetes.*) A treballar?
XERRAPETES.—Sí... (*A Paulina.*) Amb el gueto!
PERIODISTA.—Molt d'èxit, doncs. I a veure quan se recorda de mi, *Asunsion*, i de la *Voz*. No sé perquè no em dóna l'anunci, vostè, tan bona artista! Vol que n'hi faci un de petit?
XERRAPETES.—No, no vull que me'n faci cap, per ara. (*Surt.*) (*Entra* HORTÈNSIA.)
HORTENSIA.—Hola, Mestre!
POETA.—Gran Manon!
HORTENSIA.—Què tal, Parés?
POETA.—Li porto una joia.
HORTENSIA.—Una joia?
POETA.—Lo millor de la temporada. No ha sentit res més seriós. Es definitiu, definitiu!
HORTENSIA.—Ah, vol dir el cuplet?
POETA.—El cuplet que li vaig prometre l'altre dia a l'acadèmia.
HORTENSIA.—M'anirà bé?
POETA.—Està fet per vostè. Pensant amb vostè!
ENRIC.—Ep, alto, alto!
POETA.—No, home, *hay que distinguir, amigo*; pensant amb ella com artista.
ENRIC.—Ah, entesos!
MESTRE.—«El capità, el capità...»
PERIODISTA.—(*Al Mestre.*) Com?
MESTRE.—Eh?
PERIODISTA.—Em deia alguna cosa?
MESTRE.—No, vostè em deia.
PERIODISTA.—Ah, sí, és clar.
PAULINA.—*Bueno*, vinga, a veure aquest drama.
POETA.—Res de drama; cosa fina, cosa pastoril. (*El Mestre seu al piano i tecleteja el «Capità» sense cantar. Sols les dues frases que repeteix.*)
HORTENSIA.—A veure, veure.
ENRIC.—Ja ho veuràs, Hortènsia, jo me'n vaig. A mi això em di-

verteix molt, saps?, però tinc un xic de feina. Ja s'ho faran vostès. Els assaigs em carreguen. Ja sentirem aquesta obra quan l'Hortènsia la sàpiga.

POETA.—A reveure, Enric.

PERIODISTA.—Se'n va?

ENRIC.—Tinc feina!

PERIODISTA.—No hi ha més... (*L'Hortènsia l'acompanya a la porta dreta, surt un instant i entra immediatament. El Mestre tecleteja el cuplet. El Poeta es treu una llibreta i el canta a mitja veu, gesticulant d'una manera còmica. El Periodista escolta amb gran atenció. La Paulina, asseguda al balancí, somriu contemplant al Poeta.*)

POETA.—Es titula «La voz de las campanas». Es una troballa, fixi-s'hi bé. (*Cantant.*)

«Las campanas de la iglesia. Nanc!...
Van tocando tanto i cuanto, ninc!...
van tocando, van tocando...
Van tocando de mañana.
Van tocando las campanas ninc!...
Las campanas van tocando, nanc!...
van tocando, van tocando,
van tocando, van tocando,
van tocando (*pausa*), van tocando...»

(*Aquí fa un caldero.*)

PAULINA.—Quin toca-campanes!

PERIODISTA.—Gran!

POETA.—«¿Por qué tocan las campanas?...»

MESTRE.—Nanc!

POETA.—«¿Por qué tocan tanto y cuanto?...»

MESTRE.—Nanc!

POETA.—«Porque mueren los quereres
van tocando, van tocando...»

MESTRE.—Piano, pianíssim...

POETA.—«En la fuente te vi...»

MESTRE.—«Van tocando, van tocando...»

POETA.—«No te acuerdas de mí!»

MESTRE.—«Tereré, tererando...»

POETA.—«Me dijiste que sí.
Y ahora resulta, que ya te has casado
con un sargento
de la guardia civil.»

MESTRE.—Arrepengi's en el *sargento*.

POETA.—Aquest final ningú se l'espera.

PERIODISTA.—Com? Com? Com és això?

PAULINA.—Que s'ha casat amb un *sargento de la guardia civil*.

PERIODISTA.—(*Arrufant el nas, a part.*) Hum!

PAULINA.—Deu ésser d'aquests que han vingut nous, que crec que n'hi ha de guapos!

PERIODISTA.—Sí, està molt bé.

POETA.—Li agrada?

HORTENSIA.—Em deixa una mica freda.
POETA.—Oh, veurà... Ara vénen les altres parts. Resulta que té dues criatures, i una d'elles se li mor.
PAULINA.—Del garrotillo?
POETA.—I ella, que li sembla un càstic de Déu, s'envenena amb un licor que tenia pel mal de caixal.
HORTENSIA.—Es trist, és molt trist.
POETA.—Es la meva corda. Sóc el rei del sentiment, i ara no fa efecte això. Si sentís l'orquestració! La tristesa que hi ha a les parts! Els músics, en el «van tocando, van tocando», no toquen, i en el «me dijiste que sí», en aquest «sí» tota la orquestra ataca un *fa* que se sent d'una hora lluny.
PAULINA.—Però, què en treieu de fer patir la gent?
MESTRE.—Ara que ja la conec, a vostè n'hi he de col·locar un, jo, de cuplet.
PAULINA.—Ca! Si tots tenen la mateixa mandra que aquest, no me'n col·locarà pas cap! Jo voldria un obligat de bombo, i vostè escriu funerals de tercera.
POETA.—Que ets vulgar!
MESTRE.—Un obligat de bombo? Senyor, Déu meu, no em faci dir tonteries!
PERIODISTA.—Jo ja t'entenc, ja. Es qüestió de gèneres. A tu, el gènere Raquel no et va bé. Tens massa pit.
PAULINA.—I cap de costelles!
PERIODISTA.—A tu t'aniria bé allò de la Carmen Flores: crits, que se senti, que se senti. A mi també m'agrada molt aquest gènere. Ni han que el troben cridaner; jo, no, veus? A mi m'agrada.
MESTRE.—(*Cantant.*) «El capitàn, el capitàn...»
POETA.—Prou *capitàn,* i a la feina; ens en anem a casa la Leninita, que li hem de passar un cuplet nou; «La bolcheviquista».
HORTENSIA.—D'actualitat!
POETA.—Rabiosa. Figuri's que surt tota vestida de vermell i amb una bomba de mà a la mà dreta.
PAULINA.—Deu semblar la Puríssima Concepció tenyida.
POETA.—Tu sempre veus les coses pel cantó humorístic... Doncs fa efecte. Al final, llença la bomba al públic, s'esberla, i saps què hi ha dintre?
HORTENSIA.—No sé...
POETA.—Doncs un anunci d'«El Barato», que ja em té contractada l'exclusiva.
HORTENSIA.—Es original.
PERIODISTA.—Això és prostituir l'art.
PAULINA.—Uva! I l'art és una cosa molt seriosa. Sinó, que ho diguin els mossos que serveixen als reservats.
MESTRE.—«El capitàn!...» Au, anem-hi?
POETA.—Sempre en tens una per dir. Adéu, Copaiba, *adiós,* Manon.
HORTENSIA.—Adéu, Poeta; passi-ho bé, mestre.
PERIODISTA.—Ah! Se'n van? Jo també vinc. (*A Hortènsia.*) Aquest cuplet, hum! Es una mica carquinyoli.
HORTENSIA.—Tampoc m'ha agradat gaire.

PERIODISTA.—Què diu?
HORTENSIA.—(*Perquè no la sentin els autors.*) Ja li escriuré.
PAULINA.—Són uns *papadineras*.
HORTENSIA.—Què hi vols fer? Prou pena en tenen.
PAULINA.—Sí, pena, sí. Apunta-te'n quatre. Ni pena ni glòria.
HORTENSIA.—Ni pena ni glòria. Sobretot glòria, i això que són artistes.
PAULINA.—De *circo*, passen la maroma. (*Transició.*) Ai! Uix! Estic més avorrida! El vell ha dit que vindria a les quatre. Ja són les cinc. Si tarda deu minuts més, me les guillo.
HORTENSIA.—On aniràs, també? Tantseval que l'esperis.
PAULINA.—Oh! Creuries que la casa em cau a sobre? No sé com tu t'hi saps estar tantes hores! Creu que t'envejo.
HORTENSIA.—Em passa el temps que no me n'adono.
PAULINA.—Es clar, perxò; amb el teu xicot, ho comprenc...
HORTENSIA.—Vols dir que ho comprens?
PAULINA.—No et creguis, jo tampoc serviria per a tenir un xicot tota la vida. Ai, no, no! Masses engúnies! Gràcies a Déu, no m'he enamorat mai seriosament. Al contrari. Als homes els hi tinc com una mena de ràbia que com més quartos els trec, més contenta estic. Mai n'he cregut a cap.
HORTENSIA.—Ja deus haver renyit amb el *Juanito*.
PAULINA.—Ui, que en fa de temps! Ja n'he tingut dos més. Al cap de quatre dies me'n canso. Són més pelmassos!
HORTENSIA.—Que ets cap de trons!
PAULINA.—Fugiu, la Divina Pastora!... Només n'he estimat a un, i encara a mitges; aquell soldat de quota que se'm va empenyar el rellotge de pulsera. Aquell xicot era noi molt salau que de moment m'hauria fet fer qualsevol bestiesa. N'estava d'aquell torero, i, veus?, aquell era el més poca-solta. No em podia veure sense mitges, deia que perdia tota la il·lusió. (*En aquest moment entra* DON FELIU *de puntetes i es col·loca darrera el balanci de Paulina, tapant-li els ulls al mateix temps que ella diu:*) Els disgustos i els tips de plorar que em costa aquell bandarra! (*Xisclet.*) Qui és aquest! Au, estigues! Ai, quin susto! Qui és?
FELIU.—Tat! Rateta, Paulina!
PAULINA.—(*Sorpresa.*) Ai, mira: ara precisament estava parlant de tu. Oi, Manon? (*Hortènsia assenteix amb el cap.*)
FELIU.—I a mi em dius bandarra?
PAULINA.—Com que sí que n'ets.
FELIU.—I jo et faig patir? No m'ho havies dit mai.
PAULINA.—Oh, no t'ho havia dit mai, no t'ho havia dit mai... Què n'hauria tret, també?
FELIU.—Però... de què et faig patir, per què et costo tips de plorar?
PAULINA.—De res; no n'has de fer res.
FELIU.—Ah, no? Doncs qui, la Manon?
PAULINA.—Ella és una amiga meva.
FELIU.—I jo que no sóc amic teu?
PAULINA.—Ai, mare, que ets carregós!
HORTENSIA.—Bé, no us baralleu, ara.

FELIU.—Aquesta si que li costa poc enfadar-se i posar-se nerviosa.
PAULINA.—No m'hi fessis posar.
FELIU.—Jo? Què et faig?
PAULINA.—Ai, res; anem; ja veuràs, val més que ens en anem. No hem d'anar allà?
FELIU.—Com vulguis. No em ve gaire bé.
PAULINA.—Sí, sí, doncs; anem-hi avui.
FELIU.—Anem, doncs.
HORTENSIA.—Vaja, ho veus?
FELIU.—Ella si que no està mai contenta.
PAULINA.—Encara et queixes de mi? Tampoc en trobaries una altra que et fes la meva bondat. Tot el sant dia a casa, com una monja. Això és enterrar-me en vida.
FELIU.—Però, per què no surts? Jo, ja et dic que surtis.
PAULINA.—Sí, i després tot foren gelos...
FELIU.—Jo?
PAULINA.—Tu, tu, que ets més gelós! Ho veus ara per què em fas plorar? No t'ho volia dir, però se m'ha escapat.
FELIU.—Fins a més veure, Manon.
HORTENSIA.—Passi-ho bé, don Feliu.
PAULINA.—(*Al passar.*) Anem a comprar les arrecades. (*A Hortènsia.*) (*L'escena es queda un moment en silenci. Hortènsia s'asseu al balancí. Pel balcó obert entra la remor del carrer. Una penombra lleu va accentuant-se, fins que a l'acabar l'acte és quasi fosc. La veu de* MAMÀ PILAR, *des de l'interior, diu:*)
M. PILAR.—Hortènsia! Que surts aquesta tarda?
HORTENSIA.—No. No surto avui. Espero a l'Enric.
M. PILAR.—No véns a donar un vol? Farem l'aperitiu.
HORTENSIA.—No en tinc ganes, mamà. (*Pausa.*) (*D'una habitació interior surt la* CINTETA *amb camisa i mig adormida.*)
CINTETA.—Quina hora és? Ja heu dinat?
HORTENSIA.—Alsa, pilili, Cinteta! Fins ara? Ja són les sis.
CINTETA.—Les sis? Em pensava que eren les tres. Vols dir que no ha corregut massa la *busca* grossa?
HORTENSIA.—Em sembla que sí. Au, vés, vés a vestir-te, sinó t'hi tocarà l'hora de sopar.
CINTETA.—Que estic cansada, quin tip de dormir. (*Badallant.*)
HORTENSIA.—En fas un gra massa, Cinteta. Això, un dia, encara, però de la manera que t'ho has pres, què vols que et digui...
CINTETA.—Es!... (*Exclamació d'ingenuïtat.*) A mi m'agrada!
HORTENSIA.—Però amb mida, sinó...
CINTETA.—Si és tan bo... M'estima més!... Em diu més coses... Si el sentissis...
HORTENSIA.—Sí, tots et diuen lo mateix. També m'ho deies d'aquell de Granollers, i et va posar aquest ull com un pensament, d'un cop de puny.
CINTETA.—Et juro que aquest m'estima. Fins em plora.
HORTENSIA.—Ai, pobra noia!
CINTETA.—Au! per què, eh? Ai, noi! Sí que m'estima!

HORTENSIA.—Tots t'estimen, i cada setmana un de diferent. Ja et dic jo!

CINTETA.—No em renyis, Hortènsia. Què vols que faci, eh? No he conegut al meu pare. La meva mare em va deixar quan tenia deu anys. A catorze va recollir-me altra vegada. Jo no he sentit mai la dolçor d'una carícia de la mare, de ningú... I a falta del seu carinyo, tu ja saps on me duia...

HORTENSIA.—Quina porqueria!

CINTETA.—Així he arribat a ésser artista. Artista! Jo què sé el que sóc! Sola en el món, què vols que faci? Que no hi tinc dret, jo, a estimar i ser estimada?

HORTENSIA.—Au, vés, vés, sàvia! Això et donarà pa! Caldo, aliment has de pendre i no debilitar-te d'aquesta manera.

CINTETA.—I tu i l'Enric, què feu?

HORTENSIA.—Fuig, dona, fuig; no som tan bojos, nosaltres. (*Cinteta torna a dintre de la seva habitació.*) (*Pausa. Hortènsia va a buscar sobre el piano, prop del balcó, una llibreta i torna al balanci a llegir-la, però s'adona de la falta de llum i encén la làmpara que cau al bell mig de la taula. Quan fa un moment que està llegint, passa* Un Xicot *mig vestint-se i diu amb gran precipitació, mentre es fica l'americana*:)

XICOT.—Me'n vaig a obrir la botiga.

HORTENSIA.—Bon dia tingui! (*El Xicot, esverat, es topa amb l'Enric, que entra.*)

XICOT.—Ai, si em descuido!

ENRIC.—Que li escapa el tren? Què fas, nineta meva? Què fas aquí, arraulida?

HORTENSIA.—T'esperava.

ENRIC.—I si hagués trigat a venir?

HORTENSIA.—També t'hauria esperat.

ENRIC.—I si no hagués vingut?

HORTENSIA.—També.

ENRIC. — També què?... (*S'asseu a una cadira mitjana al costat d'ella.*)

HORTENSIA.—També t'hauria esperat. Perquè sé que hauries vingut.

ENRIC.—Com ho saps?

HORTENSIA.—Perquè n'estic segura.

ENRIC.—Sí que n'estàs segura, ninus meva...

HORTENSIA.—Sí que n'estic segura.

ENRIC.—M'estimes?

HORTENSIA.—I tu a mi?

ENRIC.—Jo més que tu.

HORTENSIA.—Doncs, jo encara més.

ENRIC.—Per què m'estimes tant?

HORTENSIA.—Perquè ets bo i perquè m'agrades.

ENRIC.—Soc bo?

HORTENSIA.—Molt bo, ets; sort he tingut de tu.

ENRIC.—Les dones rai; és una sort ser dona!

HORTENSIA.—Per segons quines, sí. La majoria som unes bledes.
ENRIC.—Estàs contenta, ara?
HORTENSIA.—Molt ho estic, molt. Soc feliça. Soc més feliça que la reina. Em sembla que jo no soc jo. Em sento una altre. Molts dematins, quan em desperto, estic un moment com mig perduda. Miro per tot, les parets, els mobles que son amb mi, allà a l'habitació i dubto encara. Em sembla mentida que jo, que era una no res, una pobra xicota, que no sabia res, ara em pugui trobar tant cambiada, en una casa on em cuiden com si fos una malalta rica, i amb un jove com tu. (*En aquest moment abaix al carrer sona el manubri el vals de l'acte primer, del Manetes. Una onada de terror ofega tota la felicitat del moment. L'Hortènsia que tenia el cap acotat sobre el pit de Enric, l'aixeca i diu amb gran espant*:) Sents? El piano!
ENRIC.—Què?
HORTENSIA.—Sents, Enric! Aquell mal home! Tanca! Tanca el balcó, Enric! (*Enric s'aixeca i va al balcó.*) No surtis! No surtis, Enric meu! No surtis! Tanca! El vals, és el vals que sempre recordo...
ENRIC.—Tranquilitza't, Hortènsia. Aquí estic jo. (*Visiblement emocionat.*)
HORTENSIA.—Vina, Enric, vina; acosta't. Vina. (*S'arrapa a ell.*) No el vull sentir! No el vull sentir! Agafa'm!

TELO

ACTE QUART

EL MUSIC-HALL

El foyer d'un Music-hall de primer ordre, a primer pis. Al fons, palcos; per sobre dels palcos es veu la part superior de la boca de l'escenari. A la dreta, l'entrada del saló de tango. A l'esquerra, primer terme, se suposa una escala de comunicació amb el hall de la planta baixa. Cadires, taules, etc., tot quant indiqui un foier.

COMENÇA

Són les set de la tarda. El teló s'aixeca al sò d'una esbojarrada i breu retreta que toca l'orquestra del concert. El saló d'espectacles i l'embocadura de l'escenari estan plens de llum. En un palco descobert hi han Dos HOMES DE MITJA EDAT amb aspecte de camperols mudats. En un altre, UN SENYOR GRAS i UNA ARTISTA vestida de carrer. En un altre, TRES ARTISTES. *En un altre,* UN JOVE DE VINT ANYS. *En* una altra taula, prop del prosceni, QUATRE MAMÀS VESTIDES DE NEGRE. UN CAMBRER va i ve. A poc s'apaga el llum del saló d'espectacles, quedant l'escena en una penombra discreta. Es veu el saló de tango més il·luminat que mai. I se senten els violins dels tzigans. Dels passadís del fons esquerra surt la gent: senyors, joves, dones, etc., travessant l'escena i sortint per la porta del saló de tango.

UN CAMPEROL.—(*A l'altre.*) Noi, sembla que això ja s'ha acabat!
L'ALTRE.—Anem-se'n, doncs. (*S'aixeca.*)
UN CAMPEROL.—Espera't. Ara ve la dolorosa! He de pagar. (*Pica de mans i compareix el Mosso.*) Què val això?
MOSSO.—Tres pessetes.
UN CAMPEROL.—Mosca!
MOSSO.—Els ha agradat?
UN CAMPEROL.—Abans hi havia més cama.
MOSSO.—El governador ens renyaria.
UN CAMPEROL.—Ves amb què es fica la justícia... (*Li dona un duro. El Mosso li torna dues pessetes, que ell es fica a la butxaca. Mentre surt per la porta dreta amb el seu company, el Mosso retira els serveis.*)
MOSSO.—Quins *retratos*!
UNA ARTISTA.—No sé què hi veuen en la Manon!
UNA ALTRA.—La *claca,* dona, la *claca.*
MAMÀ 1.ª—Sí, bé; què m'ha d'explicar a mi! La que pot ser estrella, com la de vostè (*A Mamà Pilar*), molt bé que estudiï, però, veu la meva? que quan canta sembla unes frontisses... Per xò ja fa set

mesos que és a la casa. I és que a l'hora del foier se sap fer els seus. L'altra nit mateixa va sopar tres vegades.

MAMA 2.ª—Sí que és una bona noia la Teresita.

MAMA 1.ª—Ui! no ho sap bé prou. Miri, cada nit sopo aquí perquè quan algun senyor la convida, ella li diu: «Envia un bistec amb patates a n'aquella senyora del recó, que és la mamà.» I que ara un bistec, que després un xic de peix, que després un arrosset... sempre resulta que a les tres de la matinada hem sopat totes dues. I els amos d'aquestes cases ho agraeixen molt això.

MAMA 2.ª—Ja ho crec! La meva, la *Nieves*, també es porta molt bé. I fins té el seu gènit, no es creguin. I fins capritxos! Això sí, és capritxosa com ella sola. Jo sempre li dic: «Mira que els capritxos no et daran pa. Has de mirar de tenir un recó per quan et vingui el retiro!» Però ella, ella ni m'escolta!

MAMA PILAR.—Ahir no va venir, veritat? Aquell xicot li va preguntar a l'Hortènsia per ella...

MAMA 2.ª—Un altre capritxo! Quin *qüento* es porta aquell amb els dibuixos... (*Transició.*) No, no va venir. Tenia un senyor de l'«Excelsior» que li va donar trenta duros.

MAMA PILAR.—Vaja!

MAMA 2.ª—Què s'hi farà? Es la vida! Com que ella no té prou seny per a aguantar un acomode fixe, ha d'aprofitar totes les ganguetes... (*Aquell jove que està sol al palco, consulta el rellotge, molt nerviós. Es torna a sentir els violins que toquen un Rog-Time.*)

UNA ARTISTA.—Me'n vaig a l'acadèmia.

UNA ALTRA.—No sé pas què en treuràs, si tampoc has d'arribar a ser una artista com la Manon...

UNA ARTISTA.—Filla, ella abans devia ser un lloro com nosaltres. (*Surten per la porta del foier.*)

MAMA 2.ª—Mirin si n'és de poca solta, la mal cap, que va tenir un senyor de Sabadell... (*A la Mamà Pilar.*) Ja el coneix vostè. Aquell que se li distreia un ull... Doncs va tenir un senyor que li va posar una torre a la Bonanova; li va comprar una llibreta de la caixa d'*oros* i un fonògraf que li costava setanta duros. Una preciositat que fins feia mal de cap. I amb qui dirien que li va fer el salt?

MAMA 1.ª—Aneu a saber!

MAMA 2.ª—Amb el dependent d'una drogueria que va pujar a portar uns pots de conserves. Va començar a fixar-se que tenia els cabells molt arrissats i que s'assemblava a un jove amic nostre de Badalona, que estudiava per pèrit mercantil, i mira! Ai, què tinc! Ai, què tinc!... Posi'm els pots aquí mateix... i els hi va posar.

MAMA PILAR.—Sí que, doncs, deu passar unes estones vostè, i deu aguantar unes coses...

MAMA 2.ª—No, perquè ja no m'hi enfundo, no en faig cas! No té remei!

MAMA 1.ª—Una acaba per acostumar-s'hi.

MAMA 2.ª—Oh! després la vergonya... El dependent de la drogueria va dir que no volia tornar més, perquè li havien fet omplir un safreig!

MAMA 3.ª—Oh! jo no ho aguantaria pas això!

MAMA PILAR.—Miri, senyora Ramona, vostè, perquè no coneix aquesta vida. Però quan la conegui i s'hi vagi fent, farà com les altres, com totes. No veu que aquí, amb la virtut i la serietat, no es fa negoci!

MAMA 3.ª—La meva nena vol ésser una artista!

MAMA PILAR.—Si també en pot ser!

MAMA 2.ª—Es clar! L'una cosa no té res que veure amb l'altra! Però, desenganyis: per a arribar a tenir la roba i les joies i el nom d'una estrella, se n'han d'haver passat de verdes i de madures, més de verdes que de madures! (*A la porta del saló tango, plena de llum, apareix* UNA ARTISTA, *amb pells i barret, cordant-se els guants, i crida al jove.*)

ARTISTA.—Anem, Nanu?

EL JOVE.—Be has trigat prou a vestir-te de persona! (*Surt del saló de tango la* CINTETA, *i al seu darrera un* «NIÑO BIEN». *En el rostre de la Cinteta s'hi marca la grapa de la tuberculosis. Està ullerosa en extrem, pàl-lida, demacrada i se la veu sense forces. El «Niño bien» està lleugerament borratxo. La Cinteta camina amb certa pena, vestit clar i pentinat de noia jove.*)

CINTETA.—No, no, Artur; no vull ballar. No puc ballar; em canso. El metge em té dit que no em mogui de casa... Vinc aquí per força. (*Tus un xic.*) Per que si no... pobreta de mi!...

NIÑO BIEN.—Però si aquest ball no cansa, *Jacinta*. (*Aquest nom dit en castellà.*)

CINTETA.—A mi em cansa fins el caminar. No s'enfadi, Artur. Jo ja voldria, sent? Però no puc. No s'enfadi.

NIÑO BIEN.—Però si soc una birolla, jo, ballant. Si ballar amb mi és com anar amb cotxe. Soc el rei!

CINTETA.—Prou que hi aniré amb cotxe, Artur, si no em curo.

NIÑO BIEN.—Anem, Cinteta, anem. Soc el rei...

CINTETA.—Ai, que s'enfada! Sí que s'enfada. Ja li conec per sota el nas.

NIÑO BIEN.—El nas, què? (*Se'l toca.*)

CINTETA.—Vostè ja m'agrada, però, no puc. Les cames no em poden dur.

NIÑO BIEN.—Vostè no em vol, doncs vaig a buscar la senyora Ursula. M'agrada perquè és peluda. Sembla de vellut. (*Se'n va a les Mamàs i se'l treuen a fàstics.*)

MAMA 1.ª—Ai, vagi en nom de Déu! Llauna! Quina llauna!

NIÑO BIEN.—Anem a ballar aquest fox-trot. Vull demostrar-li al Nitus que faig més passes que ell. Anem... carretó.

MAMA PILAR.—No amoïni, home, Arturito!

NIÑO BIEN.—Carretó, anem. «Llogat, Sitges»... (*Se'n va pel saló de tango.*)

CINTETA.—Ai, gràcies a Déu!

MAMA PILAR.—Et trobes millor que ahir?

CINTETA.—Tinc calor i mal de cap, però no tinc tanta tos.

MAMA PILAR.—Ah, cap verd! Cap de trons! Haguessis cregut a qui et volia bé, ara no et trobaries així...

CINTETA.—I què. (*Amb certa resignació.*)

MAMA PILAR.—Ves prenent aquelles porqueries. Pren cocaína, la cotxina.

UNA MAMA.—Què és això?

MAMA PILAR.—Una cosa que fa somniar truites.

ALTRA MAMA.—Oh!

MAMA PILAR.—Oh, bé, no; però, després de les truites ella somnia també altres coses.

CINTETA.—Calli, vostè.

MAMA PILAR.—No em dona la gana. Vull avergonyir-te per veure si te'n desfàs, viciosa. Aquí on la veu, a la seva edat, és la noia més viciosa que he conegut, i pensi que per casa ha passat un *ganado*... que Déu n'hi dó! En vaig tenir una que entretenia a tot l'Ajuntament de Premià de Mar, amb l'agutzil i tot, que era el que baixava a portar-li els recados dels dies de sessió.

CINTETA.—Calli! (*Cridant.*) Calli! Ai, noi, també!... (*Ara riu.*)

MAMA PILAR.—Però aquesta... No un Ajuntament. La Mancomunitat en pes!

MAMA 2.ª—Què és la Mancomunitat? (*Li costa de dir.*)

MAMA PILAR.—No ho sé. L'Enric ho sap. Una fàbrica de pessetes.

MAMA 2.ª—Pobra Cinteta!

CINTETA.—(*Com volent dir: deixeu-me. Exaltació d'engúnia. Ara es treu una capseta de la bossa de mà i es posa un pols de polvos a la mà dreta, i els ensuma, procurant no ser vista. Surt del saló de tango el* REGISSEUR. *Tipu afeitat, bigotis de conquistador del segle* XIX.)

REGISSEUR.—No, mira, no, Florinda. No m'ho facis més això, sinó et despatxaré. Aquest tipo és un bon client, i com que va begut, s'ho ha pres a la valenta.. Quan veieu un home així, no sé què us costa donar-los per la banda.

CINTETA.—Què li he fet jo?

REGISSEUR.—No t'ha dit per ballar? Doncs a ballar s'és dit. Podies haver donat quatre voltes i deixar-lo estar.

CINTETA.—Però si estic tan cansada!

REGISSEUR.—Doncs, mira, quan s'està cansada, no es ve. No seria pas la primera vegada que per un capritxo teu, o lo que sigui, has fet festa. Hagués sigut aquell betes i fils que et prenia els quartos i la salut, ja hi hauries anat.

CINTETA.—No pas ara. Si no puc...

REGISSEUR.—Ja ho veuràs, noia; jo de mòmies a casa no en vull; era un altre temps que podia mantenir papellones. Ara, amb la pastera tancada i sense el *bacarrat*, amb prou feines s'hi aguanto la barraca.

CINTETA.—Així em treu? On aniré, malalta?

REGISSEUR.—No et trec. Però a casa vull alegria. Aquí vivim de l'alegria i no de penes; les penes que cada qual se les passi fora. Aquí, alegria, alegria a preu fet. Au, ves, ves al saló de tango!

CINTETA.—Si no podré ballar!

REGISSEUR.—Doncs, crida, riu, esvalota. T'has de treure aquest ensopiment de sobre, sinó no anirem bé. (*Escàndol al Foier.*) Què és això? (*Se'n va. Entra l'*ENRIC, *pel primer terme, esquerra, on*

se suposa l'escala. L'acompanya el PEPITO. *En el semblant de l'Enric s'hi endevina com una boira de tristesa. Mira amb afany totes les taules, com cercant a l'Hortènsia. Mamà Pilar, al veure'l, diu :*)

MAMA PILAR.—Enric! No ha pujat encara la nena! Que arriva ara?

ENRIC.—Sí, arrivo ara. Arrivem ara.

CINTETA.—Enriquet! (*Amb gran alegria.*)

PEPITO.—Se les saluda. (*Per les mamàs.*)

ENRIC.—Cinteta. Per què no vas cap a casa? Què tens? (*Ella fa un gest com volent dir que tantseval.*)

PEPITO.—Quin quadre!

ENRIC.—I no de família. Encara no ho saps tot. Per xò mateix!... Cada dia sento més fàstic de tot. Cada dia em trobo més enllotat, més emporcat per un ambient que no és el meu; que em repugna, que m'envileix.

PEPITO.—Sempre t'has agafat les coses pels cabells.

ENRIC.—(*S'asseuen.*) Tu creus que una persona, no ja decent del tot, mitjanament decent, pot transigir amb aquesta gentussa? I aquesta pobra criatura, que no la veus víctima de l'ambient?

PEPITO. — No ho trobaves tot tan pintoresc? No deies que tenia tant de caràcter tot això?

ENRIC.—Quan no m'anava ni m'hi venia, sí; però ara que hi estic lligat per l'amor d'una dona que ha sigut la meva més gran il·lusió...

PEPITO.—Ara que ho has vist de debó, vols dir...

ENRIC.—Ara que he de patir tota la indelicada i barroera fauna del Music-hall; ara que he de sentir dintre meu tota l'impudícia del tracte amb una mena de gent abarraganada i sense moral, t'ho juro, visc en contínua excitació nerviosa.

PEPITO.—De totes maneres, l'èxit de l'Hortènsia t'hauria d'aconsolar i fins afalagar. Es una obra teva.

ENRIC.—L'Hortènsia, ja no és l'Hortènsia. Es la Manon.

PEPITO.—Què vols dir?

ENRIC.—Una cosa ben greu, ben dolorosa per mi. Si et digués que ara me'n penedeixo d'haver abocat a l'Hortènsia a aquesta vida, la més falsa i més abjecte, la més embustera i enlluernadora.

PEPITO.—En què quedem, doncs? No m'havies dit sempre que l'Hortènsia era una noia capaç de tenir seny? Una noia que cada dia s'anava superant ella mateixa?

ENRIC.—Ha pujat massa. Ha pujat tant, que ja està altra vegada fora de la seva òrbita. L'he duta massa enllà.

PEPITO.—Tens por de perdre-la?

ENRIC.—Sí.

PEPITO.—Així és com totes?

ENRIC.—Serà com totes. (*El mosso s'hi acosta.*)

MOSSO.—Què pendran?

ENRIC.—Una absenta, Camilo.

PEPITO.—Què fas?

MOSSO.—I vostè?

PEPITO.—Un *picon*. Pren un *picon* també.

ENRIC.—No, no; una absenta. (*El mosso se'n va i després porta lo demanat.*)
PEPITO.—Ja és ben estranya, ja, tota aquesta gent. Crec que el millor que podries fer és...
ENRIC.—Què?
PEPITO.—Ja ho veig, perxò; és impossible!
ENRIC.—Digues, què?
PEPITO.—I l'estimes força encara?
ENRIC.—Em preguntes una cosa que a punt fixo no et podria contestar. Sento com si no l'estimés tant. He vist algunes coses... (*Amb fàstic.*)
PEPITO.—Eh! Totes són iguals! Artistes! Estrelles, perxò són estrelles: brillen, brillen i... fugen.
ENRIC.—Això, que és una frase cursi, és una veritat: brillen i fugen. L'Hortènsia... fugirà també. Sent la febre de l'or. L'afany de brillar. El desig de pujar, d'anar amunt, amunt...
CINTETA.—Enriquet... Què tens? (*Amb amorosa sol-licitud.*)
ENRIC.—No res, Cinteta.
PEPITO.—Són estrelles; l'Hortènsia és una estrella! (*Amb èmfasi.*)
ENRIC.—Saps el que és, en el fons? Una dona barcelonina vulgar. Una dona de les nostres. Es del carrer de la Cadena. (*Pausa.*) Nosaltres, els barcelonins, homes i dones, som fets de pasta de tortell, la nostra via làctea és el carrer d'En Petritxol, i la nostra espiritualitat queda ofegada immediatament per un glopet d'aiguanaf. Quan et diguin d'alguna dona que és idealista i desinteressada, pensa que tot lo més pateix de l'histèric, i que quan té l'atac, potser si que somnia, però després, aquell seny baix de sostre la fa anar de cara al calaix del pa.
PEPITO.—Ets injust perquè et sents despitat.
CINTETA.—Enriquet. Per què t'enfades? Què dius? Jo no vull que t'enfadis.
ENRIC.—Si no m'enfado, Cinteta!
CINTETA.—Fa uns quants dies que estàs de mal humor. Si jo estigués bona et faria riure, saps?, però no puc, saps?, no puc. Tant que havíem rigut, oi?
ENRIC.—Ja hi tornarem.
CINTETA.—Ca! No hi tornarem, no. Que et penses que no ho sé que no hi tornarem? (*Entra, per la porta de la dreta,* DON EMILI, *cinquanta anys, rodó, gros, ben vestit i ple de bonhomia. L'acompanya* UN «CURRIDU» *de mitja edat; vénen seguits d'*UN MOSSO *i d'*UN GROOM, *que se'n duen els barrets i els abrics.*)
CURRIDU.—(*Cridant.*) Apa, noies, veniu, que ja som aquí. Veniu, que tenim una hora tonta.
EMILI.—Calla, home; si tampoc hi ha ningú!
CURRIDU.—(*Per les mamàs.*) Com, que no hi ha ningú? Que no ens ho servirien aquelles senyores?
EMILI.—Si són histèriques; si ja crien molsa; quan va venir l'Amadeu a Barcelona, potser si que estaven bé... però ara...
M. PILAR.—I doncs, don Emili, vostè per aquí?
EMILI.—Venim a fer broma.

M. SEGONA.—Que no ha vist a la nena al foier?
CURRIDU.—No, al foier, no; era a baix a l'escala, amb un jove que deu tenir molt talent, perquè portava els cabells llargs i un barret ample com el tolde d'uns *caballitus*.
M. SEGONA.—(*A part.*) El capritxo! (*Alt.*) Sí, ja sé qui vol dir; és un noi que fa cuplets.
EMILI.—(*Somrient, amb benevolença.*) Ha, ha!...
CURRIDU.—(*Cridant.*) Però, que no hi han dones en aquesta casa? Què n'han fet de les dones d'aquesta casa? Doncs, volem dones! (*Per la porta del saló de tango compareix el* REGISSEUR.)
REGISSEUR.—Com va, don Emili? I vostè, senyor Muntadas?
CURRIDU.—Home, venfem a passar l'estona, però em sembla que la passarem molt malament. No hi ha una dona enlloc ni per remei!
REGISSEUR.—I sí, home! Que no han vist a l'Aragonesita i a l'Araucanita, i a la Lola i a la Copaiba? Com baden aquestes noies! Un moment, que els ho vaig a arreglar. Tu, Florinda, que no veus a don Emili?
EMILI.—No, deixi-la. No som gaire amics. Encara estàs enfadada?
CINTETA.—No, però no vull fumar més, i vostè em fa fumar... (*Entren la* PAULINA, *la* CARINYOSA *i dues artistes.*)
PAULINA.—Però si és don Emili!
CURRIDU.—I és clar que ho és! Us el porto perquè l'alegreu, pobret, que està més trist que una anxova!
UNA ARTISTA.—Que és veritat, això, don Emili?
ALTRA ARTISTA.—I què ha de ser? Que no ho saps que totes li ponen?
PAULINA.—Ell rai!...
EMILI.—Què vols dir amb això? Que et creus que no tinc sentiments, jo? Els diners no fan la felicitat.
CURRIDU.—Ens passa un gran disgust... ara, don Emili; un disgust de família.
PAULINA.—Que se li ha mort algú?
CURRIDU.—Ha perdut la senyora.
UNA ARTISTA.—La seva senyora?
EMILI.—Es veu que no era ben meva.
PAULINA.—La Lulú!
EMILI.—La mateixa. Era la senyora de tothom. Diumenge me'n vaig enterar. Fins el sereno hi era amic!
TOTES.—Oh!...
EMILI.—Li ficava els anissos a la mitja!
CARINYOSA.—Que volen que porti unes flors per aquestes nenes?
EMILI.—Sí, dona; porta'ls-hi flors.
PAULINA.—Quina poca vergonya! Ja ho veus, la Lulú!
CURRIDU.—(*A la Carinyosa.*) Avisa que ens portin beguda. Que tothom prengui el que vulgui. Tu, Florinda, pren caldo, que es veu que no et trobes bé!
EMILI.—(*A la Carinyosa, en veu baixa, donant-li un duro.*) I la Manon?
CARINYOSA.—Es deu estar vestint. Ja ho sé, ja ho sé que li agrada... I ella també ho sap... (*Anant-se'n i mirant desdenyosament*

a Enric al passar.) Que en faria de sort aquesta noia, sense aquesta mòmia!

ENRIC.—(*A Pepito.*) Que no ho veus? Que no ho sents? No et fa fastic tot això? (*Entra l'*HORTÈNSIA *i la* XERRAPETES. *Les dues molt elegants. S'observa en Hortènsia una verdadera transformació. Sense afectació exagerada es veu clarament que ara ella se sent una gran dona i que els afalacs del públic la tenen un xic trastornada. Ha perdut aquella ingènua simplicitat sentimental que la feia simpàtica, i es mira a l'Enric i li parla com es parla a un amic íntim, però ja sense l'admiració i el respecte que mereix un amant i protector decidit.*)

HORTENSIA.—Hola, Enric! Que eres aquí quan he treballat?

ENRIC.—No. He arribat moments després.

PEPITO.—Com està? (*A Hortènsia. Ella li dóna la mà.*)

HORTENSIA.—Ah! Tampoc hi eres avui? He estat més bé!... He tingut més aplausos!... Mira que flors m'han tirat.

ENRIC.—Ja t'ho mereixes.

HORTENSIA.—Saps aquell empressari de Bilbao? Avui ha tornat. Tant si com no, vol que firmi la contracta. Tu hi vindries, oi, si hi anàvem?

ENRIC.—Jo? Què vindria a fer-hi?

HORTENSIA.—Ai, ai! A acompanyar-m'hi!

ENRIC.—I quin paper hi faria?

HORTENSIA.—Tu diràs. Que no n'hi ha d'altres d'artistes que van acompanyades?

ENRIC.—Però tu em creus igual que aquests... inútils que acompanyen artistes?

HORTENSIA.—Tu ets el meu home.

ENRIC.—Als ulls de la gent jo fóra una altra cosa.

HORTENSIA.—Així voldràs que hi vagi sola?

ENRIC.—Que no tens la *mamà* per a acompanyar-te?

HORTENSIA.—Així a tu no et fa res deixar-me anar pel món...?

ENRIC.—Hortènsia!

HORTENSIA.—No m'anomenis pel nom, que si ho sentia algú!... I no t'enfadis.

ENRIC.—Jo també t'he de dir el nom de batalla?

HORTENSIA.—El nom d'artista. Es l'única manera de què un nom es faci popular.

ENRIC.—Vet aquí la teva única fal-lera, des de fa un quant temps.

HORTENSIA.—Per què m'ho dius això? No vas ésser tu el que em vares fer artista?

ENRIC.—Tens raó. Tens raó. Si jo ja no sé el que em dic.

HORTENSIA.—Et veig estrany, Enric!

EMILI.—Aquell xicot és el seu *novio*?

UNA ARTISTA.—Es més empalagós! (*Amb desdeny.*)

ENRIC.—Vés, vés a seure, vés. Ja vindré. Hem de parlar tu i jo.

CINTETA.—Manon! Dolenta, que no em vols dir res?

HORTENSIA.—Perdona, Cinteta; no t'havia vist. Vina aquí. (*La Hortènsia va a seure amb les Mamàs, la Cinteta també. Al passar*

per davant de la taula de don Emili, aquest la felicita. Ella s'hi atura.)

EMILI.—Admirable, Manon, admirable!

HORTENSIA.—No tant... (*Somrient, satisfeta.*) No tant...

CURRIDU.—Deliciosa!

HORTENSIA.—Hi han sigut vostès?

EMILI.—No podíem faltar-hi.

PAULINA.—Sí, noia, sí. Avui has estat millor que mai!

EMILI.—Ja no hi ha qui la discuteixi, Manon. (*Ella se'n sent satisfeta dels elogis i somriu i torç el cap tota pustureta i no sabent què dir.*)

ENRIC.—Que no la veus?

PEPITO.—Però si tot això és conseqüència del mateix! Què vols que faci ara aquesta xicota?

ENRIC.—Si jo no et dic... però, vaja, no, això no puc aguantar-ho. No és gelosia, és una altra cosa.

EMILI.—Vol seure, Manon?

HORTENSIA.—Gràcies. He de parlar amb la Mamà. (*Se'n va amb les Mamàs; aquestes la feliciten.*)

CURRIDU.—Es una xicota deliciosa, millorant el present.

PAULINA.—Ai, gràcies. Nosaltres no estem a la seva altura.

UNA ARTISTA.—Nosaltres som artistes del *montón*.

EMILI.—No siguis tan modesta, tu, bella Manigua, que amb la teva rumba estàs força bé.

XERRAPETES.—Aquell joc de sota l'aixella, no sé pas com el fas.

UNA ARTISTA.—Això s'aprèn de petita.

EMILI.—Ens divertim, mamà Pilar!

M. PILAR.—Que per molts anys.

EMILI.—Només ens falta que la nena vingui aquí amb nosaltres. Dic jo, si... no hi ha inconvenient. (*Per l'Enric.*)

M. PILAR.—La nena, precisament?

CURRIDU.—La Manon, amb les que ja ens acompanyen...

EMILI.—Hem de celebrar el seu triomf.

ENRIC.—Eh! Jo ja no puc més. Sento un fàstic horrible! (*S'aixeca i va per marxar.*)

PEPITO.—On vas? Espera'm.

ENRIC.—Fora d'aquí. Al saló de tango. Aquest vell canalla em sembla el més repulsiu de tot això!

PEPITO.—Certament. Trobo que als vells els hi haurien de prohibir l'entrada als music-halls. (*El Mosso, que al cobrar ha sentit les paraules últimes, diu amb ironia:*)

MOSSO.—I sobretot als vells rics...

M. PILAR.—Què té aquell?

CINTETA.—Està més trist, pobret! Què li han fet, eh?

HORTENSIA.—(*Per l'Enric, que ha vist marxar.*) Ai, no sé; està tot estrany. (*Dues artistes creuen l'escena vers el saló de tango.*) (*Entra el* PERIODISTA DE VARIETÉS. *Porta el mateix barret d'abans, les mateixes revistes. Abric i bufanda.*)

PERIODISTA.—(*A l'Hortènsia.*) «Canario!» (*Ben llarg.*) Si que «amigo!...» (*Amb lo de gran elogi.*)

HORTENSIA.—Què... Li ha agradat.
PERIODISTA.—Vostè dirà! Estupendo! M'ha deixat blau. Ara si que no em pot dir que no.
HORTENSIA.—De què?
PERIODISTA.—De la portada. Ja ha arribat l'hora.
HORTENSIA.—No vagi de pressa.
M. PILAR.—No té espera ell...
PERIODISTA.—Fóra una vergonya per vostè que *La Voz* no en digués res dels seus èxits. La meva revista és la gaseta oficial del cuplet. Sap quants en tiro ara?
HORTENSIA.—Com vol que ho sàpiga?
PERIODISTA.—Doncs ja li diré; vint-i-cinc mil. A Sant Andreu sol, se'n venen trescents.
M. SEGONA.—I per què el volen, a Sant Andreu, un diari de cupletistes?
PERIODISTA.—Hi ha afició. Vet-ho aquí. *Bueno.* No en parlem més. Aquesta setmana compto amb la seva portada. Cregui'm, seran vint duros ben aprofitats.
M. PILAR.—Abans ho feia per quinze.
PERIODISTA.—Com?
M. PILAR.—Que abans ho feia per quinze.
PERIODISTA.—Oh! No. Era abans de la guerra.
XERRAPETES.—No li digueu res, que, si no, és capaç de venir a donar murga. (*Pel periodista.*)
PAULINA.—Però si és un bon noi!...
XERRAPETES.—Oh, bé, veuràs: és periodista.
EMILI.—Ja m'ho pensava que era una cosa així!
ALTRA ARTISTA.—Per què?
CURRIDU.—Perquè va molt suat.
PERIODISTA.—Doncs així, li faig això, eh? Entesos. Deixa'm anar a saludar a la *Caracolillo,* que si no s'enfadaria. Com estàs? (*A una de les de la taula de don Emili.*) Què et va semblar aquell article? El vas trobar just? M'hi vaig mirar molt!
UNA ARTISTA.—Una mica car!...
PERIODISTA.—Hi vaig guanyar molt poca cosa.
PAULINA.—Es un article de confiança.
XERRAPETES.—Molt sofert. Tens article per anys.
EMILI.—Li va dedicar un article?
UNA ARTISTA.—Pagant.
CURRIDO.—Un article de primera necessitat?
PERIODISTA.—Sí, li vaig fer amb gust perquè era ella. Es una xicota que no se sap fer valdre. Ets massa franca, tu. Que et relacionis amb persones de supòsit, com els senyors, per exemple, molt bé; però que donguis rasca i audiència a tothom, això és una tàctica equivocada.
EMILI.—Moltes gràcies, jove, per la consideració.
CURRIDU.—No esperava menys de vostè.
PERIODISTA.—No vull pendre res. No, gràcies, mercès! Ja he sopat, ja, gràcies! Pendré cafè amb llet. (*S'hi asseu.*)
EMILI.—Segui, segui. (*Tothom riu.*)

CURRIDU.—Ha pres possessió de casa seva.
M. PRIMERA.—Pobre noi! Es una bona pena estar embussat d'aquesta manera. (*A Mamà Pilar.*)
HORTENSIA.—On deu ser l'Enric? Fa unes coses...
M. PILAR.—Ja t'ho diré. A aquest noi li has donat masses agalles.
HORTENSIA.—M'ha ajudat molt l'Enric!...
M. SEGONA.—Una ajuda va bé quan es necessita, però...
HORTENSIA.—Vaja, vaja, no parlin d'aquesta manera. Jo, sense ell, no hauria sigut ningú.
M. PILAR.—I ara et priva que siguis alguna cosa... No sé pas on tens el cap! Ja no ets una criatura...
EMILI.—Per què no ve, Manon?
HORTENSIA. — (*Amb certa alegria, dissimulada, però al mateix temps turbada per una lleu recança.*) Per què no vinc? Ja vindria, don Emili... Vostè és molt amable, però... (*Fa un gest, com volent dir «no pot ser».*)
M. PILAR.—I sí, dona, vés-hi! No siguis fleuma, no siguis tonta! Ai! que en sou de flaques les noies de avui en dia, que en sou de flaques! Això és deixar-se escapar la sort de les mans.
M. PRIMERA.—Ai, sí, filla, sí! Déu la pot castigar!
HORTENSIA.—Ja ho veig que aquest home està per mi, però, què vol que li digui?...
M. PILAR.—Però que no et recordes el que has sigut? Que no pensés que has viscut mitja vida en la misèria, fent colls i punys?
HORTENSIA.—Mamà!
M. PRIMERA.—No s'enfadi, Manon. La veritat no l'ha d'ofendre.
M. PILAR.—Vaja, hi ha dones que han nascut per xavos, i no pot ser, no pot ser... Ai! a mi m'hauria d'haver sortit una cosa així. Sempre he tingut de fer-me amb mestres d'estudi, jo! Un periodista! Què t'ha de donar un periodista: carinyo? Vés-hi a la plaça amb carinyo, ara que tot s'apuja.
HORTENSIA.—Però si jo ja veig que em convindria una altra cosa, però...
M. PILAR.—Sí, ja sé el que em vols dir: que l'Enric t'estima, oi? I el Manetes, que t'estimava? I aquell altre, que no t'estimava? Pasta! Pasta! Tot el demés són *qüentos,* tonta! El món és així, i si et creus que no és així, bades.
HORTENSIA.—No, dona, no; jo ja ho veig.
M. PRIMERA.—Doncs, apa, dona!
UNA ARTISTA.—Quina calor!
CURRIDO.—No té pas un vano? (*Al Periodista.*)
PERIODISTA.—Un havano, no; pendré un puro de ral, una *porra.* (*Sorprès.*)
CURRIDU.—Sí, home, sí!
PERIODISTA.—*Bueno,* si s'hi empenyen, el pendré, però me'l guardaré per després. Ara fumaré un puro de ral.
EMILI.—Sí, home, sí. Aprofiti's, ara que és jove; diverteixi's!
CURRIDU.—I després anirem a passar un ratet tots dos, eh?
PERIODISTA.—En? (*Rient.*) Que està de broma!
EMILI.—Ho veu? Vostè, Manon, no ha volgut honorar-nos amb la

seva companyia, i en substitució tenim una digna representació d'un sector de la premsa local.

HORTENSIA.—Jo ja els acompanyo des d'aquí.

UNA ARTISTA.—(*A una altra.*) Se'n dóna a menos l'eminència! Ni la Xirgu!...

CURRIDU.—(*Pel periodista, a Manon.*) El senyor no és tan guapo com vostè. Però ens diverteix molt. És molt simpàtic, pobret.

PERIODISTA.—Què diu? No, gràcies, no, ja estic tip.

EMILI.—De totes maneres, que no sigui dit que deixem de celebrar el seu triomf definitiu. Acceptarà una copa de xampany?

M. PILAR.—I és clar que sí.

HORTENSIA.—Naturalment.

M. SEGONA.—Totes li acceptarem.

CURRIDU.—Que també són periodistes, vostès? (*Piquen i entra el Mosso.*)

EMILI.—Frapi unes botelles de xampany.

MOSSO.—Allà en tinc, senyoret.

PAULINA.—Doncs, porti'l. Oi, don Emili?

EMILI.—Immediatament. (*El porta i el destapa.*)

CURRIDU.—Noi, quin xampany més discret! Quina educació!

MOSSO.—Per què ho diu, senyoret?

CURRIDU.—Perquè no peta.

MOSSO.—Ah! Es que ha sigut educat al mateix col·legi de les *gracioses.*

UNA ARTISTA.—Això és xampany? Quin gust de cama adormida.

EMILI.—Brindo per l'èxit, per la sort i per la prosperitat de la nostra Manon.

VEUS.—Visca! Visca! (*Entren dos* «NIÑOS BIEN».)

«N. BIEN» PRIMER.—Eh, don Emili. Jo hi vull ser! Visca! Visca què?

«N. BIEN» SEGON.—Visca! (*S'asseuen. En aquest moment els violins dels tzigans comencen a jugar aquell vals. L'Hortènsia, molt pàl·lida, s'estremeix.*)

M. PILAR.—Què tens? Què et passa?

HORTENSIA.—Res. No tinc res. Una ximpleria. Res! (*Entren pel primer terme, esquerra, el* JANOT *i el* MANETES, *i amb gran solemnitat i afectació s'asseuen a la primera taula que troben, també en primer terme.*)

HORTENSIA.—(*Veient-los, diu a Mamà Pilar :*) Ai! Mira!

M. PILAR.—Tu, dissimula. Fes com si no el vegessis.

JANOT.—La veus? Que no la veus? I això et vas deixar escapar? *Nom de dieu!* Ets un bato, Manetes!

MANETES.—*Yalindas,* no, Janot. No em fiquis nerviós, que si no... *Bueno.*

JANOT.—Els homes s'aguanten.

MANETES.—Em surt fum del cap!

PAULINA.—Prou, jo ja en tinc prou.

CURRIDU.—Emportin-se una a casa. (*Amb una ampolla a la mà i dirigint-se al periodista.*)

JANOT.—I no ets home si no te l'emportes a casa altra vegada, *primavera*! Que no ho veus que n'hi ha per la vida!

MANETES.—Si lo que em va fer aquesta xava... *bueno*, que ja t'ho diré: encara em balla el *tupi*.

JOVE SEGON.—Em vull ennuegar!

MANETES.—Així a tots plegats se'ls glacés la campaneta del gargamelló.

JANOT.—Amb serenitat. La crides; li dius el que fa el cas. La obligues.

MANETES.—A les tres. Veus, ara voldria jo deu homes que es reganyessin, i en canvi parlar amb aquesta *toba* em fa *frenta*.

EMILI.—Una altra copa, Manon?

HORTENSIA.—Gràcies, gràcies. Ja en tinc prou.

PAULINA.—Que no et trobes bé?

JANOT.—Au! Vés-hi amb calma. Amb sossego. Segur de tu mateix. Avui és quan m'has de demostrar que amb això de les dones ets un home avisat.

MANETES.—Que si li parlo? Ara mateix que li parlo. (*El Manetes s'aixeca, i dirigint-se al bell mig de l'escena, quan és més gran l'alegria dels que festegen el triomf de l'Hortènsia, diu, amb una simplicitat matonesca.*)

MANETES.—Tu!... Hortènsia! Escolta! Hem de parlar tu i jo! (*Tots se'l miren, estranyats, al sentir que la tuteja i que li parla amb aquell aire. Un moment de silenci. Ningú es mou.*) Has sentit? Vull parlar-te. Ara. (*L'Hortènsia es mira a Mamà Pilar com preguntant-li què deu fer. Se la veu espantada.*)

HORTENSIA.—(*Aixecant-se.*) Digui...

MANETES.—No, aquí, no. Entra. (*Entren a un palco del fons, quina entrada tapa una cortina de vellut vermell. El jove primer reacciona i diu, quan el Manetes i ella acaben d'entrar.*)

JOVE PRIMER.—Eh!... Jove, amb quin dret...

JANOT.—(*Aixecant-se i interrompent.*) *Joven*. No es fiqui on no el demanen. (*Jove primer seu.*)

EMILI.—Què és això? (*Un moment d'engúnia. L'orquestra ha parat el vals. Se senten picaments de mans i els tzigans reprenen el mateix ball.*)

CURRIDO.—Em sembla que farem broma... (*Se sent la veu d'Hortènsia des de dintre.*)

HORTENSIA.—No. Mai! (*Pausa.*)

MANETES.—Hortènsia!

HORTENSIA.—Mai! (*Veu de Manetes.*)

JOVE PRIMER.—Però, què passa? (*Aixecant-se.*)

JANOT.—No passa res, *joven*. Que és de la Creu Roja, vostè?

JOVE PRIMER.—(*Atrevint-se.*) I vostè?

JANOT.—(*Picant-li la punta del nas.*) Segui i calli.

EMILI.—Ja dura massa això. Què vol aquell home? Anem a avisar la policia.

JANOT.—Vostè també, *anciano*?

M. PILAR.—Ai! Déu meu!

HORTENSIA.—(*Dintre.*) Et dic que no i que no!

MANETES.—(*Dintre.*) Calla!
HORTENSIA.—(*Dintre.*) No vull callar!
PAULINA.—Ai, mare!
CURRIDU.—Ja veuràs... (*S'aixeca per anar a avisar. En aquest moment se senten crits incomprensibles com de lluita i disputa a l'hora. En Janot es treu un revòlver, i diu:*)
JANOT.—Calla, maco, calla! (*A dintre sona la veu d'Hortènsia en un xiscle d'horror.*)
HORTENSIA.—Enric! (*S'obre d'una revolada la cortina del palco i es veu a Manetes que té agafada pel coll a l'Hortènsia, com si volgués, boig i perduda la serenitat, arrossegar-la darrera d'ell. Al veure això Janot aparta d'una forta empenta a un que el volia deturar, i fuig. El Manetes, acorralat com una fera, es dóna compte amb una ràpida ullada de què no li queda més remei que la fugida, i deixa a l'Hortènsia, que es posa la mà al pit i cau al peu de la porta del palco. Gran confusió. Tots corren, els uns cap a l'Hortènsia, i la recullen i l'asseuen a una cadira, i la volten sol·lícits. Altres, amb més respecte, cap a Manetes.*)
M. PILAR.—Ai! Filla de les meves entranyes! (*En aquest moment entra l'Enric airadament, i amb gran valentia corre a interposar-se al pas del Manetes, que anava a fugir.*)
ENRIC.—Eh! Alto! Ara sóc jo que vull parlar-te.
MANETES.—(*Sobreposant-se.*) Tu?... Vés, que ets un bon noi!
ENRIC.—Atreveix-te amb mi! Valent de dones!...
MANETES.—Au, vés, vés; que no et vull fer cap mal, vés; no m'amoïnis.
VEUS.—Fora! Fora!
ENRIC.—Ets un covard! Ets una mala bèstia! Covard, covard mil vegades!
MANETES.—*Mutxel!*
VEUS.—Fora! Fora d'aquí! Traieu-lo! (*Van per acostar-s'hi dos o tres. Manetes es treu un ganivet i l'obre aparatosament.*)
MANETES.—El primer que fiqui mà tasta aquest *xuri*. I prous *rontois*, cabreta. Vas arreglat! Si vols alguna cosa, vés-te a *empalmar*, i baixa. (*L'Enric agafa una cadira i va per tirar-se-la al Manetes. En Pepito i un jove l'agafen i el separen, a l'ensems que dos mossos i un senyor que ha acudit a l'armar-se el xivarri, agafen per darrera al Manetes, i vulgues no vulgues se l'emporten escales avall. Encara se senten veus entre la concorrència.*)
VEUS.—Fora! Fora!
MANETES.—Mai més vegi claror si no em pagues aquesta, blanc, més que blanc!
ENRIC.—(*Encara agafat per En Pepito i un jove.*) Esclafeu-lo! Es un pinxo! Es un pinxo! (*Ara també acudeix a subjectar a l'Enric el jove primer. El pobre Enric està com sofrint un moment de crisi nerviosa.*)
ENRIC.—Deixeu-me anar! Deixeu-me anar! Que el mataré! Que l'he de matar! Canalla! Xulo!
PEPITO.—Calla, Enric, deixa-ho estar.
ENRIC.—No, no. (*Debatent-se.*)

JOVE PRIMER.—Segui, jove, segui, que pendrà alguna cosa.
PEPITO.—No! Treiem-lo d'aquí. Pobre Enric!
ENRIC.—(*Com perduts els sentits.*) T'he de matar. Acosta't!... (*La Hortènsia ha quedat mig desmaiada. Mamà Pilar i les altres la tenen, voltant-la, de manera que no hagi vist a l'Enric sortir acompanyat.*)
PAULINA.—(*Per l'Enric.*) Quin home! Noia! Es decidit. Estic tota esborronada!!
CURRIDU.—Seieu. No ha passat res. Però, qui és aquesta pinta? (*Els músics han deixat de tocar.*)
REGISSEUR.—Música! Música! (*Reprenent el mateix d'abans els tzigans.*)
HORTENSIA.—Què passa? On som, ara?
EMILI.—No és res, Manon. No es troba bé ja?
HORTENSIA.—Sí, sí, ja estic bé! (*Les artistes ja no s'asseuen més; van i vénen nervioses.*)
M. PILAR.—Filla meva! Nena!
EMILI.—No s'hi estiguin més aquí. Ara, a casa.
M. PILAR.—Sí, sí: anem!
EMILI.—Si volen, jo les portaré amb l'auto. Tinc el cotxe a baix.
M. PILAR.—Sí, anem-hi. (*Hortènsia obeeix com abúlicament. Està mig atontada, però no li desplau la idea de sortir amb aquell home ric.*)
EMILI.—Vol, Manon? Vol?
HORTENSIA.—Anem. (*A mamà Pilar. Don Emili somriu, satisfet.*) I l'Enric?
M. PILAR.—Eh? Prou que vindrà a casa. Ara a tu no et convé que et toqui l'aire. (*Surten tots tres. Hortènsia, don Emili, que parla en veu baixa amb el Curridu, donant-li uns diners, i Mamà Pilar. Quan van a sortir, un dels «Niños bien» diu:*)
«N. BIEN».—Carai de don Emili. Mira què tal! Quin viu!
UNA ARTISTA.—(*A un altre.*) Quina bandarra! (*En aquest moment, quan ja don Emili s'ha avençat i van a sortir Hortènsia i la Mamà Pilar, entra* ENRIC. *Ràpidament es dóna compte de la situació. Avança un pas vers la dona que fuig, i diu:*)
ENRIC.—Hortènsia! Hortènsia! On vas?
HORTENSIA.—(*Girant-se a ell, molt pàl·lida.*) Enric! No ho sé... Per què m'hi duies aquí?
ENRIC.—Però, te'n vas?
HORTENSIA.—Vols que tota la vida a tu i a mi ens lligui la misèria? (*Després d'un breu moment.*) T'estimo, Enric! T'estimo, però el camí que tu mateix vas obrir davant meu, m'ensenya el meu destí.
ENRIC.—Com pots parlar així?
HORTENSIA.—No ho sé. Sóc una mala dona. Enric, Enric meu! (*Avança un pas vers ell per a abraçar-lo. Ell, amb profond dolor, l'aparta i diu:*)
ENRIC.—Vés-te'n. Jo no hi tinc dret a tenir-te. Vés-te'n. (*Amargament.*) Jo sóc pobre!... (*Hortènsia, els ulls plens de llàgrimes, surt ràpidament. Enric dóna un pas endavant. I com si es repensés,*

resta plantat al bell mig de l'escena; es tapa els ulls per a plorar amargament—no se'l sent plorar.—La Cinteta, que durant l'acte haurà repetit el gest de pendre cocaïna, com desvetllant-se d'un somni, obre els ulls de bat a bat. Veu a Enric plorar i pas a pas s'hi acosta i, amoixant-lo amb el palmell de les mans a la cara, diu, amb veu feble:)

CINTETA.—Pobre Enriquet! Ja no riurem més!

FI

Imprenta Ráfols. Portaferrissa, 15.—Barcelona

Un llibre indispensable als aficionats

CATALEG D'OBRES TEATRALS CATALANES

4.000 títols entre drames, comèdies, sainets, diàlegs, monòlegs, Sarsueles, Teatre d'Infants i el més extens

REPERTORI SENSE DONES

A cada obra es detalla el número de personatges, homes i dones; si està escrita en vers o prosa, si es còmica o dramàtica

Vegeu les seccions que conté el catàleg

Obres en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
Obres líriques en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
Obres en un acte, amb una o més dones.
Obres líriques en un acte, amb una o més dones.
Obres en dos, tres o més actes, sense dones.
Obres líriques, en dos, tres o més actes, sense dones.
Obres en un acte, sense dones.
Obres líriques en un acte, sense dones.
Monòlegs per home.
Monòlegs per dona.
Teatre d'Infants en un o més actes.
Monòlegs per nois.
Monòlegs per noies.

Un volum d'unes 150 pàgines, 2 pessetes

Els qui vulguin rebre'l per correo, hauran d'afegir 0'40 pessetes per l'envio certificat.

Llibreria i Arxiu Teatral Millà

Carrer Sant Pau, 21 **BARCELONA**